

Fieldmanager

Vakblad voor Sportveldbeheer



Een kijkje in de Engelse keuken



**'Goed graszaad nooit te duur' • FC Utrecht neemt veld-
onderhoud in eigen beheer • Wel of geen kunstgras in
betaald voetbal • Zouttolerante grasrassen aanbest
van kunstgras • Semiwatervelden en
Onderhoud met vrijwilligers, een val
helpdesk • VV Nijnsel • Perfect Pitches**



Gast
hoofdredacteur
**Theo van
Rossenberg**

www.fieldmanageroftheyear.nl

TORO

**inno
seeds**

melspring

Nieuw kunstgrasveld met kurk is schot in de roos Op dit veld willen we elke week wel spelen'

Meer capaciteit, flexibiliteit en kwaliteit. Voetbalvereniging Steenbergse vatte in 2012 het idee op voor de aanleg van een kunstgrasveld. Dit voorjaar kwam er witte rook en kon de schop in de grond. Samen met de voetbalvereniging en de gemeente klaarde Antea Group de klus in nog geen anderhalve maand.

VV Steenbergse:

'Een schot in de roos, voor de hele vereniging'

'Toen we van de gemeente groen licht kregen voor een kunstgrasveld, zijn we op zoek gegaan naar een systeem dat het beste bij onze club paste. We hadden onze keuze al zo'n beetje gemaakt toen we in Hilversum terecht kwamen, bij SC 't Gooi. Hier had Antea Group een nieuw systeem aangelegd. Daar waren we van onder de indruk. Het veld lag er schitterend bij, oogde als een natuurgrasveld. Anders dan bij andere velden was dit veld met een laagje kurk afgestrooid. Aan dit veld hing wel een prijskaartje. Omdat we ook als vereniging veel energie in de aan-

leg wilden stoppen, konden we deze investering binnen het gestelde budget dragen. Uiteindelijk zijn we in juni met de gemeente en Antea Group gestart. Dit deden we in bouwteamverband. Een samenwerking waarin we snel meters konden maken en waarbij wij als club bij elke keuze die is gemaakt betrokken waren. Op een haar na konden we al onze wensen invullen. Naast het veld hebben we nieuwe ballenvangers, dug-outs, bestrating, verlichting en hekwerk aan kunnen leggen.

Het veld is een schot in de roos. Het biedt ons meer mogelijkheden en flexibiliteit. We organiseren voor het eerst een zomeravondcompetitie. Ook hebben we een 7 tegen 7 competitie opgezet. Als de trainingsvelden door regen niet speelbaar zijn, kunnen we onze leden een aangepast trainingsschema bieden. Een stukje extra kwaliteit dat ons zelfs meer aanmeldingen opleverde. Ook de kantine kan vaker open.

De spelers? Die zweren erbij. Geen hobbels, geen gaten en het veld glijdt bij een sliding lekker door. Zelfs van tegenstanders ontvangen we complimenten. 'Op dit veld willen we elke week wel spelen.'

- Wil Knop, hoofd accommodatie VV Steenbergse





Antea Group:

'Meters maken door slimme samenwerking'

'Het veld dat we voor de VV Steenberghe hebben aangelegd is een prachtig voorbeeld van een nieuwe generatie kunstgrasvelden. Van hoge kwaliteit, duurzaam karakter, uitstekende speleigenschappen en NOC/NSF en FIFA gecertificeerd. Kurk geeft het veld een natuurlijke look en voorkomt dat de zon de warmte in het veld trekt.

Niet alleen het veld is bijzonder, ook de manier waarop we dat hebben gedaan. We moesten snelheid maken om voor het nieuwe seizoen klaar te zijn. Met de gemeente en de vereniging zijn we opgetrokken in bouwteamverband. Na een startoverleg zaten we geregeld met elkaar om tafel om werkzaamheden met elkaar af te stemmen en keuzes te maken. Door slim samen te werken konden we binnen het budget onder meer lichtmasten, hekwerk en bestrating realiseren

Groot voordeel van het werken in bouwteamverband is dat de vereniging zelf zaken kon oppakken. Onder onze verantwoordelijkheid. Wij begeleidten de vereniging zodat de kwaliteit gewaarborgd bleef. Op deze manier kon er binnen hetzelfde budget meer gerealiseerd worden. Zo kreeg VV Steenberghe halverwege september niet alleen een nieuw veld, maar is de hele accommodatie opgewaardeerd.'

- Peter van Hooydonk, projectleider Antea Group

De gemeente:

'Een prachtig resultaat geboekt'

'De wens van VV Steenberghe om een kunstgrasveld aan te leggen lag er al langer. Begin dit jaar kwam alles in stroomversnelling. De raad gaf groen licht. Dat de vereniging zelf flink wilde investeren gaf hierbij de doorslag.

We zaten al in het voorjaar en moesten snelheid maken om na de bouwvak alles in orde te hebben. Als gemeente kozen we ervoor om in plaats van een onderhandse aanbesteding te doen, in bouwteamverband te werken. We kregen een taakstellend budget van de raad mee. Aan ons de uitdaging om binnen dit bedrag zoveel mogelijk wensen van de vereniging te vervullen.

We kenden Antea Group al van een eerdere aanleg van een kunstgrasveld in Welberg. Deze samenwerking voelde vertrouwd. Daarnaast hebben wij zelf de nodige expertise in huis als het gaat om de aanleg van kunstgrasvelden. Dit gecombineerd met de inbreng van de vereniging maakte dat we snel keuzes konden maken en hielden we er de vaart erin.

Uiteindelijk hebben we met elkaar een prachtig resultaat geboekt. Voor de vereniging een enorme stap vooruit. Goed om te horen dat de komst van dit veld een positieve 'boost' geeft aan de vereniging.'

- Raymond Schenk, hoofd afdeling Eigendom & Beheer, gemeente Steenberghe



Antea Group Sport

Goede sportvoorzieningen zijn waardevol voor mens én omgeving. De ontwikkeling van toekomstbestendige voorzieningen is een veelomvattende opgave. Of het nu gaat om nieuwe sportsystemen, sportcomplexen of complete leisure-accommodaties; Antea Group creëert concepten, adviseert, regisseert, realiseert en beheert. Een totaalaanpak waarmee we maatwerk, duurzame kwaliteit en optimale gebruiksmogelijkheden bieden. Op elk niveau. Voor nu en later.

www.anteagroup.nl/sport



Ghelamco Arena, Gent, België



Philips ArenaExperience

Geïntegreerde lichtoplossing die bijdraagt aan een overweldigende beleving in een stadion, zowel thuis als in het stadion. De superieure flexibiliteit creëert een geschikte ambiance om het stadion te kunnen gebruiken voor diverse doeleinden. Zeer goed ontworpen duurzame verlichting waarbij operationele en onderhoudskosten voor de stadionlocatie wordt geminimaliseerd.

innovation  you



PHILIPS



26 De eeuwige discussie: wel of geen kunstgras in betaald voetbal

Eind vorig jaar laaide de discussie over de rol en wenselijkheid van kunstgras in BVO-Nederland weer helemaal op. Kunstgras zou een van de hoofdoorzaken zijn waarom het Nederlandse voetbal internationaal niet langer meedoet. Is dat wel zo?

Colofon

Fieldmanager -een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 1.900 exemplaren verspreid onder sportveldbeheerders in dienst van gemeentes, sportclubs en aannemers. Fieldmanager is het belangrijkste Nederlandse vakblad voor sportveldonderhoud waarbij de praktisch ingestelde vakman centraal staat.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransestraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.fieldmanager.nl
M info@fieldmanager.nl

Hoofredacteur: Hein van Iersel

Vakredacteur: Kelly Kuenen (santi@nwst.nl)

Advertenties: Alberto Palsgraaf (alberto@nwst.nl)
Peter Jansen (peter@nwst.nl)

Vormgeving: Marie Cecile Oosterhout

Abonnementen

€69,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2212-4314

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Fieldmanager c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Fieldmanager wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

44 Onderhoud met vrijwilligers, een vak apart!

In tijden van krimpende budgetten worden taken in en rond sportclubs steeds vaker overgenomen door niet-professionals met hart voor 'de zaak', zoals de leden van de club. Zo ook het veld- of baanonderhoud, waarvoor steeds vaker een beroep wordt gedaan op vrijwilligers. De redactie van Fieldmanager nam een kijkje bij Tennisvereniging Teskwik uit Ede, waar het baanonderhoud wordt uitgevoerd door enthousiaste clubleden.



50 Oprichten stichting bij grote investeringen: ja of nee?

Sommige sportverenigingen richten bij grote investeringen, zoals de bouw van een kunstgrasveld, een stichting op om de btw terug te kunnen vorderen. Dit kan geld opleveren, maar kost tegelijkertijd de nodige energie en inzet.



en verder

Acueel

- 8 Nieuws
- 17 'Goed graszaad nooit te duur'

Achtergrond

- 36 Aanbesteden van kunstgras: levering, dienst of werk?
- 52 Perfect Pitches Part V

Column

- 19 Hybride, waar is de keten?
- 58 Hoofredactioneel

inhoud

24 Een kijkje in de Engelse keuken

Milati Grass Machines bracht vorige maand samen met Ad van de Luijtgaarden en Theo van Rossenberg, Fieldmanagers of the Year 2014 en 2015, een bezoekje aan drie Engelse sportstadions: het Etihad Stadium te Manchester, het Anfield-stadion in Liverpool en cricketstadion Edgbaston Stadium in Birmingham.



38 Zijn semiwatervelden en algenoverlast synoniem aan elkaar?

Kunstgras biedt vele oplossingen, maar het voorkomen van algen op het veld lijkt een onmogelijke taak. Zal daar ooit verandering in komen? Hoe gaan we daar mee om en vooral als gaat het semi watervelden gaat.



20 FC Utrecht neemt veldonderhoud in eigen beheer

FC Utrecht heeft de afgelopen periode het onderhoud van de natuurgrasvelden van stadion Galgenwaard en trainingsaccommodatie Zoudenbalch overgenomen van de gemeente Utrecht. Van een abrupte overstap was echter geen sprake; gedurende het proces werkten alle partijen, waaronder FC Utrecht, de gemeente Utrecht, adviseur Arno Harmsen en stadioneigenaar Memid nauw samen. Er werd gestart met de voorbereidingen voor de overname van het veldonderhoud van stadion Galgenwaard.



Nieuws

Sarelse vertrekt bij

Nootenboom

Erik Sarelse, bedrijfsleider bij Nootenboom Sport, vertrekt daar per 1 april en gaat voor zichzelf beginnen. Het vertrek van Sarelse is het tweede gevoelige verlies voor Nootenboom Sport in een jaar tijd. Eerder dit jaar vertrok al directeur Dick Nootenboom, omdat hij het niet eens was met de koers van het sportbedrijf.

Sarelse gaat een bedrijf oprichten dat zich richt op de aanleg van vezelversterkte, waterdoorlatende lichtgewicht funderingen voor sportvelden. De naam van het nieuwe bedrijf is Supersub. In het nieuwe bedrijf gaat Sarelse samenwerken met Faber Beton. Dit bedrijf was ook betrokken bij het product NS Coral, dat Nootenboom Sport vorig jaar op de markt heeft gebracht. Over dit product schreef vakblad Fieldmanager in 2014 een groot artikel. Tevens werd het product genomineerd voor de Green Innovation Award Sport van dat jaar. NS Coral zou feitelijk dezelfde eigenschappen hebben als het product dat Sarelse met zijn nieuwe bedrijf op de markt gaat brengen. Het is niet bekend of Nootenboom Sport met NS Coral doorgaat.



Jacco Meijerhof

in jury FOTY

Dit jaar zal voor de zesde keer de Fieldmanager of the Year Award worden uitgereikt. Jacco Meijerhof is toegevoegd aan de jury en vervangt Joost Schuijs. Het vakblad Fieldmanager organiseert dit jaar voor de zesde keer op rij de verkiezing van de Fieldmanager of the Year, waarvoor de deskundige jury wederom op zoek gaat naar de beste sportveldbeheerder van Nederland. Verder zal de jury, dit jaar voor de derde keer, de Fieldmanager High Potential Award uitreiken, een

prijs voor aanstormend talent op sportvelden. Bij de instelling van deze prijs is afgesproken dat de jury zou rouleren en dat mensen maar een beperkt aantal jaren in de jury zouden mogen zitten. Recent heeft Joost Schuijs als jurylid afscheid genomen. Zijn plaats in de jury is officieel overgedragen aan Jacco Meijerhof van Hofmeijer Civiel- en Cultuurtechniek. Jacco was vorig jaar een van de genomineerde fieldmanagers. De complete jury bestaat nu uit: Gerrit de Koe (gemeente Amsterdam), Ernst Bos (zelfstandig), Co Vos (Vos Capelle), Bernard van den Bosch (ex-gemeente Rotterdam), Aad van Wijk (zelfstandig) en Jacco Meijerhof (Hofmeijer Civiel- en Cultuurtechniek).



VGR neemt Trimax over

In januari heeft VGR het importeurschap van Trimax overgenomen van Gebr. Bonenkamp. Participatie is een hot topic; vrijwilligers en semivrijwilligers gaan meer en meer (maai)werk verrichten. De Trimax-maaimachines zorgen ervoor dat verbetering van sportvelden voor iedereen, dus ook voor deze groep, binnen handbereik komt. Trimax biedt verschillende modellen maaiers, waarmee efficiënt maar ook snel kan worden gemaaid. VGR heeft het importeurschap van het van oorsprong Nieuw-Zeelandse merk sinds januari.

Vierde editie

Nationale Voetbal

Vakbeurs

De Nationale Voetbal Vakbeurs (NVVB) is een jaarlijks evenement, waar toeleveranciers en belanghebbenden op het gebied van voetbal bij elkaar komen. Deze vierde editie vindt plaats op woensdag 2 december 2015. Ongeveer 8.000 bezoekers (voorzitters, bestuurders, trainers, sportfysiotherapeuten, penningmeesters en sportambtenaren) komen op één dag in contact met 250 bedrijven, waaronder kunstgrasleveranciers, sportmerken, medische leveranciers, horeca, sponsorsystemen en vele andere leveranciers die interessant zijn voor sportverenigingen. Via de website houdt de NVVB geïnteresseerden op de hoogte van de laatste ontwikkelingen binnen dit vakgebied, met een uitgebreid programma met seminars, workshops en gastsprekers. Verspreid over de dag worden tevens verschillende shows en demonstraties gegeven.



Acht nieuwe

'gravel-onder-

afschot-banen'

De Antea Group meldt de bouw van splinter-nieuwe gravel-onder-afschot-banen voor Z.L.T.C. Ter Steeghe in Zwijndrecht. De acht banen worden een dezer dagen opgeleverd. Volgens het blog op de site van Z.L.T.C. Ter Steeghe was er eerst sprake van dat zou worden overgestapt op Premium Plus gravel onder afschot. Dat is uiteindelijk Prestige Gravel geworden, Antea Groups variant van deze succesvolle baansoort. Met deze nieuwe banen hoopt men ongeveer het hele jaar door buiten te kunnen spelen. In hetzelfde blog wordt daarom al gesproken van all-weather-banen. In het AD wordt Bob Mosheuevel van Z.L.T.C. Ter Steeghe geciteerd: 'Onze acht gravelbanen waren toe aan groot onderhoud en dat kost veel geld. Bovendien voldeed de onder-

grond niet meer aan de eisen van de KNLTB. Aan de andere kant willen wij dat onze leden vaker en – na regen – sneller kunnen tennissen. En omdat wij aan onderhoud toch al veel geld kwijt zijn, heeft het bestuur besloten voor gravel onder afschot te kiezen.'

Mosheuvel denkt in hetzelfde interview, dat tennissers sneller kiezen voor een club waar je het hele jaar of bijna het hele jaar kunt spelen. Gravel onder afschot is een forse investering, maar omdat je bezuinigt op onderhoud, haal je dat er op termijn zeker weer uit. Mosheuvel hoopt dat zijn banen het jaar rond bespeelbaar zullen zijn, maar belooft de leden tien maanden bespeelbaarheid, natuurlijk afhankelijk van het winterweer.

Afstand bestuurbare berekening

Smits introduceert SSI, een achtstations web-based automaat, waarmee onder andere berekening op afstand beheerd kan worden. De gebruiker van SSI kan het waterverbruik en eventuele fertigatie in de gaten houden en aanpassen. Dit is mogelijk met de beheersfuncties op de website of met een online irrigatie-applicatie. Deze cloud-gebaseerde app is gratis en eenvoudig in het gebruik, waardoor computersoftware en periodieke fees niet van toepassing zijn. Smits SSI is leverbaar voor vrijwel alle sporten.

Boot viert 25-jarig bestaan

Ingenieursbureau Boot, gespecialiseerd in ruimtelijke informatie en inrichting, bestaat dit jaar 25 jaar. Het bureau, dat opereert vanuit Veenendaal en Elst (Gelderland), werkt dagelijks voor opdrachtgevers uit heel Nederland aan de inrichting van ruimte voor wonen, werken, mobiliteit, recreatie en natuur. Organiserend adviesbureau Boot werd op 1 januari 1990 opgericht door de neven Hans en Kees Boot. Hun corebusiness was de voorbereiding van civiele projecten. Maar het was niet alleen techniek, waarin de ingenieurs waren geïnteresseerd. Kees: 'De betrokkenheid bij het project en de omgeving van het project hadden eveneens onze belangstelling. We merken dat er allerlei disciplines nodig zijn om een civiel project goed te laten verlopen.' Boot wilde

deze specialisaties graag in huis hebben, zodat het nog beter in staat zou zijn om een volledig project aan te sturen. Hierdoor was het mogelijk opdrachtgevers een compleet pakket van diensten aan te bieden voor de inrichting van de buitenruimte. Boot groeide zodoende uit tot een bureau met negentig medewerkers en een breed pallet aan management- en ingenieursdiensten op het gebied van water, bodem, milieu en gebiedsinrichting. Daarom koos het bedrijf voor de kwalificatie 'organiserend ingenieursbureau'.



Kennismiddag op Sportpark Middenmeer

Op donderdag 23 april aanstaande organiseert W&H Sports in samenwerking met de gemeente Amsterdam-Stadsdeel Oost een kennismiddag op Sportpark Middenmeer in Amsterdam. Deze middag staat vooral in het teken van buitenfitness en beachsporten. Beide sporten nemen in populariteit toe. Naast het inrichten van een trim- en fitnessparcours, waarbij alle toestellen zijn voorzien van een QR-code, zijn er op het sportpark ook beachvelden gerealiseerd met verhoogde omranding. Het gaat hier om de eerst geplaatste omranding in Nederland. Bovenstaande thema's passen in de ontwikkeling van het sportpark. Hellen Velders (intensi-

veringsmanager van het sportpark) informeert deelnemers tijdens deze middag over de huidige stand van zaken bij het sportpark en hoe men in Amsterdam-Oost de ontwikkelingen van het sportpark in de toekomst ziet.

Daarnaast wordt aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden het thema veiligheid op de sportvelden onder de aandacht gebracht. Veiligheid op de sportaccommodaties is momenteel een belangrijk speerpunt in Nederland. De nationale commissie 'sportvloeren' heeft een extra werkgroep in het leven geroepen, die de veiligheid op het gebied van inrichtingsmaterialen dient te gaan bewaken. De materialen van producent Schäper zijn al enige tijd TÜV-gecertificeerd volgens DIN/EN-normen.

Nieuwe gras- technologie Advanta

Graszaadbedrijf Limagrain/Advanta introduceert een nieuwe wortel- en kiemtechnologie in sportveldgrassen onder de naam Advance. Door Advance profiteren zowel veldbeemdgras als Engels raaigras van een sterk verhoogde bewortelingsintensiteit en explosieve scheutgroei. Het is de eerste zaadtechnologie in Nederland die wordt toegepast op het gehele sportveldmengsel, met een wetenschappelijk bewezen effect op de ontwikkeling van de ondergrondse delen van de grasplant. Het zorgt voor stabielere velden, die beduidend meer speeluren verdragen en efficiënter omgaan met water en nutriënten. In laboratorium-, kas- en veldproeven is uitvoerig onderzoek gedaan naar de wortelgroei van Engels raaigras en veldbeemdgras en de effectiviteit van de nieuwe Advance-technologie. Vele honderden objecten mét en zonder Advance zijn ingezaaid en onderling vergeleken. Ze werden conform praktijk bemest, gemaaid en nauwlettend gevolgd in hun groei. Op verschillende momenten zijn de plantjes verzameld en hun wortels uitgewassen en gewogen.

De onderzoeken tonen aan dat graszaad met Advance-coating aanzienlijk meer wortelmassa vormt. Veldbeemdgras met Advance geeft een gewichtstoename van meer dan 60% en Engels raaigras met Advance laat een toename van meer dan 40% zien. In de gehele toplaag is het wortelvolumen groter en in de bovenste vijftien centimeter is er duidelijk meer horizontale wortelontwikkeling. Resultaat is een sportveld met supersterke grip, voor zeer veel speeluren. Aanvullend is in

COMPO EXPERT

EXPERTS
FOR GROWTH



FLORANID® MASTER EXTRA
(19+5+10 (+2))

EEN KWALITATIEF HOOGWAARDIGE
MESTSTOF VOOR EEN KWALITATIEF
HOOGWAARDIG GRASVELD.

Bijna 50% van de stikstof in de vorm van Isodur®.
Dit geeft een gelijkmatige groei gedurende 3 à 4 maanden.

Door de langzaamwerkende Isodur® stikstof weinig tot geen uitspoeling.

Met Floranid® Master extra wordt het aantal strooi-beurten verminderd.

De extra fijne korrels (0,5 - 1,8 mm) verdwijnen zeer snel in het gras en komen om die reden niet in het maaisel terecht.



Nederland:
Harry van het Hof
harry.vanhethof@compo.be
06/836 047 65

België:
Paul Mertens
paul.mertens@compo.be
0497/58.89.02

Jo Verschuere
jo.verschuere@compo.be
0497/58.89.31

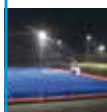
WWW.COMPO-EXPERT.BE

KYBYS & Sport

Buitensport. Daar weten we bij KYBYS alles van. We vertalen wensen doelgericht in beleid, haalbare plannen en uiteindelijk in de realisatie en het beheer van accommodaties voor sport en recreatie. Van kunstgras hebben we daarbij nog eens extra veel verstand. Diverse prof- en amateursportclubs kunnen dat beamen.

KYBYS,
...voor ingenieu[r]s advies.

Naast sport is KYBYS actief op het gebied van:
> NATUUR EN WATER > STEDELIJK GEBIED > BEGRAAFPLAATSEN



KYBYS

ingenieurs en adviseurs

> Vestigingen in Boxtel en Meppel > info@kybys.nl - www.kybys.nl

Zuid-Holland:
Van den Berg machines
015-3696841
berg@bergmachines.nl

rest NL:
Gebr. Bonenkamp
030-6880999
info@gebrbonenkamp.nl
verti-drain@redexim.com

Redexim
www.redexim.com



Verti-Drain 15-serie NIEUW
goedkoop en razendsnel

TOTAAL kunstgras onderhoud
met innovatieve machines



Zuid-Holland: Van den Berg machines
015-3696841 / berg@bergmachines.nl

rest NL: Gebr. Bonenkamp
030-6880999 / info@gebrbonenkamp.nl

Redexim
www.redexim.com
verti-drain@redexim.com

VOS
Vos Capelle



Aanleg en renovatie sportvelden

Een goed sportveld begint bij de basis: een gezonde bodem! Vos Capelle adviseert, levert en verzorgt alles voor het aanleggen, onderhouden en renoveren van sportvelden.

Voor meer informatie over het VOSCA Aanleg- en Renovatie-plan, neem vrijblijvend contact op met onze adviseurs.

Hoofdstraat 35 | Sprang-Capelle | 0416 - 311 326 | www.voscapelle.nl

Natuurlijk goed

Nieuws

een praktijksituatie onderzoek gedaan naar de slijding-bestendigheid van Advance-gras. Met deze krachtproef is vastgesteld dat een mat met 75% veldbeemdgras Advance een horizontaal afschuivende kracht tot zestig kilo kan verdragen.

Arjen Robben-veld in Bedum

Het Arjen Robben-veld in Bedum krijgt een nieuwe kunstgrasmat. Daarnaast wordt er een wateraftappunt aangelegd. De kunstgrasmat van het Robben-veld is na tien jaar intensief bespeeld te zijn 'op'. Het college van burgemeester en wethouders wil de mat dan ook vervangen. Volgens sportwethouder Jan-Willem van de Kolk is met de vervanging van de kunstgrasmat zo'n 45.000 euro gemoeid. 'De Cruyff Foundation – initiatiefnemer voor de aanleg van zulke veldjes – neemt daarvan 30.000 euro voor haar rekening; van de gemeente wordt de overige 15.000 euro gevraagd. We stellen de gemeenteraad voor om daarvoor geld in te zetten dat we van de provincie ontvangen.' Het Arjen Robben-veld is ver-

noemd naar de Nederlandse voetballer, die van oorsprong uit het Groningse Bedum komt.

Rein Drost en RDM Parts verhuisd

In maart zijn de bedrijven Rein Drost Machinehandel en RDM Parts verhuisd. Beide bedrijven blijven wel in Echteld gevestigd. Vanaf 16 maart 2015 is het nieuwe adres: Spoorstraat 3A, 4054 MA Echteld.

Mullier Instituut en KNLTB: brancherapport

Het Mullier Instituut en de KNLTB presenteren het rapport 'Tennis in Nederland'. In het rapport valt te lezen hoe de tennissport er in Nederland voor

staat. Het rapport is uitgegeven in boekvorm. Het eerste exemplaar werd door tennisster Esther Vergeer aangeboden aan Mariken Leurs, plaatsvervangend directeur Sport van het ministerie van VWS. Het rapport besteedt aandacht aan tennisbeoefenaars, organisatiestructuur, verenigingen en competities, maar ook aan de geschiedenis van de sport. Het rapport maakt onderwerpen met betrekking tot accommodaties, baansoorten, de tennismarkt en tennis in de media inzichtelijk. Tennis is een populaire sport in Nederland. De KNLTB meldt dat er maar liefst 1700 verenigingen zijn met 600.000 leden. Desondanks zijn er volgens de bond nog wel verbeterpunten. Zo wil de bond nauwer gaan samenwerken met commerciële tennisscholen, en internationaal gezien streeft zij ernaar om tot de toptien van tennislanden te behoren. Een uitgebreid overzicht van de staat van het tennis en alle uitdagingen waar het voor staat, is te vinden in het nieuwe brancherapport.

PRODUCTIVITEIT

heruitgevonden

Hoge productiviteit
Bewezen techniek
Innovatief
Toegevoegde waarde



Groundsmaster® 360

100
A CENTURY OF INNOVATION

TORO Count on it.

GROENTECHNIEK

Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

www.toro.com

Nieuws



Accubladblazer met extra vermogen

Husqvarna introduceert een accubladblazer voor de professionele gebruiker: de 536LiB. Eind 2015 zal ook de 536LiBX verkrijgbaar zijn. De emissievrije bladblazers met li-ion-accu hebben een laag geluids- en trillingsniveau en leveren nu prestaties die benzine-aangedreven producten evenaren. De machines hebben bovendien nauwelijks onderhoud nodig. De nieuwe 536LiB weegt 3,5 kg en ligt dankzij de soft-grip perfect in de linker- en rechterhand. De luchtstroom in de blaaspijp is 700 m³/h en de blaassnelheid (maximaal 54 m/s) is voor optimaal gemak voorzien van cruisecontrol. Door het minimale lawaai (82 dB) en de accuaandrijving is de 536LiB behalve outdoor ook indoor te gebruiken. Het product is geschikt voor het schoonhouden van bedrijfshallen, stadions en (overdekte) stadscentra. Eind 2015 introduceert Husqvarna de 536LiBX accubladblazer voor dagelijks intensief gebruik. De 536LiB en de 536LiBX zijn flexibel in gebruik: beide modellen werken zowel met de accu in de machine als met de Husqvarna accubackpack. Hierdoor is er bij kort werk geen backpack nodig, maar is de blaaspresstatie wel maximaal.

Semiwaterveld voor Hockey Heeze

Hockey Heeze krijgt een semiwaterveld. In maart sprak de gemeente Heeze-Leende over de vervanging van het hockeyveld en de financiering hier-

van. Hockey Heeze zorgt zelf voor een deel van de financiering. Een van de huidige velden van Hockey Heeze is aan vervanging toe. De gemeente biedt de club een zandingestrooid veld, maar de club wil graag een semiwaterveld, omdat dit de nodige speltechnische voordelen biedt. De gemeente gaat akkoord met de aanleg van een semiwaterveld, maar vindt dat Hockey Heeze zelf verantwoordelijk is voor de extra kosten die bij deze aanleg komen kijken. De aanleg van een semiwaterveld kost zo'n 100.000 euro meer dan de aanleg van een zandingestrooid veld, en dat bedrag zal Hockey Heeze dus zelf moeten inleggen. Hockey Heeze gaat akkoord met deze vorm van financiering. De club is druk bezig het bedrag bij elkaar te sprokkelen. Afgelopen zondag werd er bijvoorbeeld een benefietdiner georganiseerd, waarvan de opbrengst bestemd is voor de aanleg van het veld. Tijdens het overleg kwam ook het onderwerp privatisering aan bod. Het college heeft besloten samen met de club te kijken naar de mogelijkheden tot privatisering. De club zag eerder af van privatisering.

Plannen verbouwing

De Kuip van de baan

De verbouwingsplannen voor De Kuip zijn van de baan. De betrokken partijen maakten maandag 9 maart jl. bekend niet tot een overeenkomst te zijn gekomen. Sinds vorig jaar werd er gekeken naar de mogelijkheden om De Kuip te verbouwen. Hoewel het er lange tijd op leek dat de verbouwing zou plaatsvinden, zijn de plannen nu

dan toch van de baan. Feyenoord meldt dat de kosten veel hoger uitvielen dan in eerste instantie was beraamd. Niet bekend is of de voetbalclub een andere oplossing gaat zoeken. Feyenoord zegt op zijn site zich te gaan 'beraden op de nieuw ontstane situatie'.



Nederland grote octrooiaanvrager

In 2014 vestigde Nederland een nieuw record wat betreft het aantal octrooiaanvragen. Dat meldt het Europees Octrooibureau (EOB). In 2014 ontving het Europees Octrooibureau bijzonder veel aanvragen; het aantal steeg met 3,1% ten opzichte van het jaar daarvoor. Nederland diende een relatief groot aantal octrooiaanvragen in. Met 406 aanvragen per miljoen inwoners staat Nederland op de derde plaats van landen die veel octrooien aanvragen. Zwitserland en Finland staan boven aan de lijst. Het aantal aanvragen vanuit Nederland steeg met maar liefst 17% ten opzichte van het jaar ervoor. De drie bedrijven die bij het EOB de meeste octrooien aanvragen, zijn Samsung, Philips en Siemens. In Nederland zijn Philips, DSM en Shell de grootste octrooiaanvragers met respectievelijk 2317, 849 en 285 aanvragen. In verhouding tot andere Nederlandse bedrijven groeide het aantal octrooiaanvragen van DSM het meest. De EOB ontving de meeste octrooiaanvragen op het gebied van biotechnologie, medische technologie en elektrische apparaten.

Blaast uw kunstgras nieuw leven in!

Silica nova

onderhoud | revitalisatie | demontage



Onderhoud kunstgras

Wij zijn gespecialiseerd in het onderhouden van alle soorten kunstgrasvelden. Van tennisbaan tot hockeyveld en van korfbal- tot voetbalveld. Wij verzorgen de meest effectieve onderhoudsmethode.



Revitalisatie

Revitalisatie is een goede oplossing als de technische eigenschappen van een kunstgrasveld zijn afgenomen. Door het veld te revitaliseren kan het weer 3 tot 5 jaar mee.



Demontage

Een intensief bespeeld kunstgrasveld gaat ongeveer 12 jaar mee. Na deze periode zal het kunstgras moeten worden verwijderd voor recycling of hergebruik. Wij nemen dit proces graag voor u uit handen.



Silica Nova | 0525-621223 | www.silicanova.nl | Zwarteweg 62 Oosterwolde (GLD)

EURO GRASS

Kunstgrasveld vervangen of repareren?



Specialist in:

- ✓ Repareren (brand)schade
- ✓ Vervangen doelgebieden
- ✓ Verwijderen kunstgras toplaag
- ✓ Scheiden kunstgras/infill

bel voor
gratis
advies

0320 214 145



www.artgrassrecycling.nl

een initiatief van



SV100 Doorzaai

De beste 1-2 voor elk sportveld

- + Snelle kieming bij lage temperaturen
- + Hoog herstellingsvermogen
- + Hoge bespelingstolerantie
- + Hoge standvastigheid

Het perfecte mengsel om snel door te zaaien.
Als eerste het veld op en als laatste er af.



Groei door
innovatie

www.dsv-zaden.nl

Nieuws



AH Vrij start proef met mengsel zand en gips

Groen-, grond- en infrabedrijf AH Vrij is in de gemeente Westland begonnen met een proef met gips en zand. Het mengsel wordt door het bedrijf verwerkt op de natuurgrasvelden in de gemeente. Met de proef hoopt AH Vrij de bodem op een meer duurzame manier te onderhouden. Met het toevoegen van calcium in de vorm van gips wordt gekeken of het klei-humuscomplex/CEC te verbeteren is. Het gips wordt op de werf van AH Vrij gemengd met zand en vervolgens op de velden verwerkt. De redactie ontving enkele foto's van de werkzaamheden, waarop tevens het mengsel goed te zien is.

Krinkel behaalt

MVO Prestatieladder niveau 4

Krinkel heeft het certificaat MVO Prestatieladder niveau 4 in ontvangst genomen. Niveau 4 wordt toegekend aan bedrijven waar transparantie en ketenverantwoordelijkheid een onderdeel van het beleid vormen. Volgens algemeen directeur Jan Clement is het certificaat een beloning voor de maatschappelijke betrokkenheid van het bedrijf: 'MVO is een integraal onderdeel van onze bedrijfsvoering en loopt daar als een rode draad doorheen. Het maatschappelijk verantwoord ondernemen zit inmiddels in onze genen en we zijn dan ook blij met het behalen van dit certificaat.' De MVO Prestatieladder heeft vijf niveaus

en dient als objectieve meetlat voor de prestaties van bedrijven wat betreft MVO. De toekenning van niveau 4 betekent dat ook klanten en leveranciers actief betrokken worden bij het MVO-beleid.



Biologisch reinigen van sportvelden

Na een aantal maanden te hebben getest op hockeywatervelden, semiwatervelden, zandgestrooide velden, graveltennisbanen en atletiekbanen heeft Van Oosten Beregeningssysteem een manier gevonden voor het biologisch reinigen van sportvelden. Het bedrijf heeft ervaring op het gebied van beregening van sportaccommodaties en is bekend met de vervuiling van kunstgrasvelden en graveltennisbanen. Met het oog op het komend verbod op chemische bestrijdingsmiddelen was het bedrijf al geruime tijd op zoek naar alternatieven. Zo'n alternatief is inmiddels

gevonden – en getest – in de vorm van hun nieuwe reinigingsmiddel. KG Reiniger, een 100% biologisch product op basis van enzymen, is een reinigingsmiddel dat wekelijks toegevoegd kan worden met een doseerpomp. Voordeel hiervan is dat vervuiling preventief wordt tegengegaan. Indien er geen doseerpomp aanwezig is, is het ook mogelijk om het veld door middel van een tractor en spuitboominstallatie in te spuiten en na enige tijd schoon te zuigen.

Van Oosten installeert inmiddels al 20 jaar beregeningsinstallaties voor sportaccommodaties. Door het WK hockey in 2014, waar Van Oosten het ontwerp en pilot-hockeyclub Klein Zwitserland verzorgde en uitvoerde, is de beregening van hockeyvelden in een stroomversnelling gekomen. Het bedrijf werd geconfronteerd met vervuiling van algen en mossen in de kunstgrasvelden, zowel bij het gebruik van bronwater als bij oppervlaktewater en leidingwater. Het bestrijden van de vervuiling met chemische producten is niet meer verantwoord en wordt dan ook verboden. De testen van het nieuwe middel zijn positief en verantwoord voor het milieu.

GRAS GROEN
ADVIES RECREATIE
SPORT

RENOVATIE SPORTVELDEN?

WIJ REGISSEREN
UW SPORT
ACCOMMODATIE
IN TOP CONDITIE

GRAS ADVIES IS
ONDERDEEL VAN
dag.nl
de daggroep

074 2020 258
www.grasadvies.nl

Nieuws

Nootenboom Sport vertrekt uit Bam concern

Enige maanden geleden meldde de kersverse CEO van BAM, Rob van Wingerden in Cobouw: 'Bam is lang een vloot van kleine schepen geweest, die ieder hun eigen zeil opzetten. Voortaan varen we op één groot schip dat veel sneller gaat dan ieder voor zich.' Van die nieuwe bedrijfsstrategie lijkt Nootenboom Sport het 'slachtoffer' te zijn geworden. Tenminste het heeft er alle schijn van dat Nootenboom Sport als bedrijf afscheid neemt van het grote Bam concern en zelfstandig verder gaat onder de voormalige directeur Dick Nootenboom. Nootenboom was tot voor enkele maanden directeur van Nootenboom Sport, maar vertrok om zijn eigen infra én sportbedrijf op te richten. Ooit lang geleden was het bedrijf eigendom van de vader van Dick Nootenboom. Een officiële bevestiging van het vertrek van Nootenboom Sport uit het Bam Concern ontbreekt overigens nog. De woordvoerder van Bam reageert niet op herhaalde mails of telefoontjes. Maar zeer betrouwbare bronnen lijken de deal te bevestigen. Ook het personeel zou al geïnformeerd zijn. Dick Nootenboom zelf laat het bij een korte reactie: 'Ik mag niets zeggen.' De officiële bekendmaking zou begin april volgen. Het vertrek van Nootenboom Sport uit het Bam concern lijkt overigens een trend te volgen. Eerder dit jaar werd De Enk losgemaakt uit het Heijmans bouwconcern.



WHO: Round-up mogelijk kanker-verwekkend

Bij grootschalig (professioneel) gebruik is glyfosaat, verwerkt in het product Round-up, mogelijk kankerverwekkend. Dit blijkt uit een onderzoek in opdracht van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), dat afgelopen week werd gepubliceerd in het tijdschrift The Lancet Oncology. In het onderzoek werden eerdere onderzoeken met elkaar vergeleken. De onderzoekers concluderen dat mensen die regelmatig worden blootgesteld aan het onkruidmiddel Round-up waarschijnlijk een grotere kans hebben op non-Hodgkinlymfomen. Glyfosaat is een bestandsdeel van het onkruidbestrijdingsmiddel Round-up, dat in 1970 op de markt gebracht werd. Er klinkt al langere tijd kritiek op Round-up, maar de Amerikaanse fabrikant Monsanto ontkende altijd dat het middel de gezondheid in gevaar zou brengen. Het concern liet de pers weten het niet eens te zijn met de getrokken conclusie. Het onderzoek zou volgens Monsanto niet objectief genoeg zijn. Volgens onderzoeken van Monsanto zou het middel niet schadelijk zijn.

Melspring sponsor van Fieldmanager of the Year

Het vakblad Fieldmanager organiseert dit jaar voor de zesde keer op rij, de verkiezing van de Fieldmanager of the Year. Meststoffen leverancier Melspring International is dit jaar voor de eerste keer sponsor van deze prestigieuze award. In een eerste reactie zegt Jos Theunissen van Melspring: 'We zijn verheugd dit jaar sponsor te zijn van de Fieldmanager of the Year verkiezing. Bij deze verkiezing staat vakmanschap centraal en worden echte vakmensen beoordeeld op en gewaardeerd om hun vakennis en passie voor het vak. Melspring weet als geen ander dat vakmanschap essentieel is voor goed onderhoud en beheer van sportvelden en hoopt van harte op een mooi deelnemersveld van toegewijde grasspecialisten.'

Nieuwe tribune van vv Katwijk in gebruik genomen

Tijdens de dorpsderby tegen Quick Boys is de nieuwe tribune van vv Katwijk in gebruik genomen. Zowel de tribune met ruim zeshonderd zitplaatsen als de business lounge zijn voorzien van de stadionstoelen en business seats van W&H Sports. Vv Katwijk biedt supporters de mogelijkheid tegen betaling een vaste stoel te bemachtigen. Men mag de stoel zelf uitkiezen en deze wordt voorzien van een naamplaatje. Bij vv Katwijk zijn ze tevreden met de manier waarop de samenwerking met W&H Sports omtrent het nieuwbouwproject is verlopen. Willem Guitj, oud-voorzitter vv Katwijk: "Als oud-voorzitter en projectleider nieuwbouw kijk ik met plezier terug op de samenwerking met W&H Sports. Professioneel op de inhoud en met aandacht voor details. We zijn zeer tevreden over de huidige tribunestoelen en business seats. Met deze complete nieuwbouw hebben wij een prachtige stap in de toekomst van vv Katwijk gezet."





'Goed graszaad nooit te duur'

Met het doorzaaiseizoen voor de deur komt het weer aan op de mengselkeuze. Laat dit geen sluitpost zijn, want de post graszaad heeft nagenoeg geen effect op de jaarlijkse kosten van sportveldonderhoud. We praten over nog geen 6% van het budget. Een verstandige mengselkeuze is de sleutel tot succes en zal op den duur zelfs geld opleveren. Immers, hoe beter de grasbezetting, hoe langer de levensduur van de mat.

Auteur: Namens Plantum Jos Steunenberg

De Nederlandse sportveldsector heeft als innovatief grassenland bij uitstek een positie te verdedigen. Denk hierbij aan vindingen als de Vertidrain, de Fieldtopmaker en het SGL-belichtingssysteem in stadions overal ter wereld. Ook kent Nederland een lange historie van gerenommeerde veredelingsbedrijven, die al meer dan 30 jaar in voorheen de Rassenlijst en nu de Grasgids nieuw beproefde rassen publiceren.

Elk jaar grote stappen

De veredelingssector investeert jaarlijks veel in research en development van nieuwe grasrassen. Veelbelovende nieuwe rassen worden uitgebreid beproefd op tal van eigenschappen als bespelings tolerantie, standvastigheid, droogtetolerantie en ziekteresistentie.

Wist u dat de bespelings tolerantie van Engels raaigras en veldbeemdgras de laatste 30 jaar met bijna 25 procent is toegenomen, en dat ook in andere eigenschappen als herstellingsvermogen en ziekteresistentie elk jaar grote stappen gezet worden? Alleen de nieuwe rassen die significant beter scoren dan bestaande worden opgenomen in de Grasgids, zodat het niveau steeds hoger

wordt. De Nederlandse Algemene Keuringsdienst (NAK) controleert de zuiverheid en kiemkracht, de samenstelling en de rassen van het sportmengsel. Is aan de kwaliteitseisen voldaan, dan krijgt het sportveldmengsel het predicaat SV7, SV8 of het nieuwe SV100. Let als eindgebruiker dus altijd op de labels van de zakken.

Bezuinig niet op graszaad

Over enkele weken worden de eerste velden weer doorgezaaid. De grasmengselkeuze is gezien het grote aanbod niet altijd gemakkelijk. Ga voor kwaliteit, en stem de mengselkeuze altijd af op de herstellijd die het veld krijgt. Omwille van de vele bezuinigingen in de laatste jaren is helaas ook bij de grasmengselkeuze geregeld ingeboet op kwaliteit. Onterecht: bezuinigen op graszaad heeft geen of weinig effect op de jaarlijkse kosten van sportveldonderhoud. Voor een sportveld van gemiddeld 375 speeluren variëren de jaarlijkse onderhoudskosten tussen de € 5.000 en € 10.000. Toplaagbewerkingen, speelschaalherstel en maaikosten slokken het grootste deel van het budget op. Doorzaaien vraagt met slechts € 200 tot € 500 het minste.

Grasmat van de toekomst

Ook externe omstandigheden dwingen de fieldmanager om de juiste grassenkeuzes te maken. Denk hierbij aan de Green Deal: de grasmat van de toekomst moet een goed gesloten zode vormen, want de onkruiden moeten dan mechanisch bestreden worden. Ook moet rekening worden gehouden met beperkingen ten aanzien van beregenen en bemesten. De grasmat van de toekomst moet tegen een stootje kunnen!

Grote rol voor veldbeemdgras

Schat in dit opzicht de rol van zowel Engels raaigras als veldbeemdgras op waarde: beide soorten hebben elkaar nodig in een hoogwaardig voetbalveld. Sportvelden met een hoger aandeel veldbeemdgras zijn sterker, efficiënter met water en nutriënten en hebben een groot herstellend vermogen.



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5170



Met Advance sterkere en duurzame sportvelden

“Met de nieuwe Advance-sportveldmengsels krijg je beduidend sterkere velden die tegen een stootje kunnen, zowel qua betreding als qua droogte. Doordat deze mengsels intensiever wortelen en uitlopers vormen, zien we dat de velden stabiel zijn en meer spelen verdragen. Het zelfherstellend vermogen is erg groot, een zeer belangrijke factor gezien de teruglopende budgetten.”

Huib van den Heuvel, verantwoordelijke sportvelden gemeente Haarlemmermeer

ADVANCE MENGSELWIJZER

Sportveldmengsel		Samenstelling
HATTRICK	ADVANCE®	75% veldbeemdgras 25% Engels raaigras
STADION	ADVANCE®	50% veldbeemdgras 50% Engels raaigras
OLYMPIC	ADVANCE®	25% veldbeemdgras 75% Engels raaigras
RECOVER 1	ADVANCE®	25% veldbeemdgras 75% Engels raaigras
VICTORIA	ADVANCE®	15% veldbeemdgras 85% Engels raaigras
RECOVER 3	ADVANCE®	100% Engels raaigras



Kijk voor alle informatie over Advance en de unieke kennismakingsactie op www.advanceseeds.nl

Advance doorstaat iedere test

Advance® is high-tech worteltechnologie die als flinterdun contactlaagje om het zaad wordt aangebracht. Het geheel werkt als krachtige katalysator op de onder- en bovengrondse grasgroei. Resultaat is tot wel 60% méér wortelmassa en 10% méér scheutgroei. Advance is de eerste zaadtechnologie die wordt toegepast op alle componenten in het mengsel (zie Mengselwijzer). In een krachtproef is de slidingbestendigheid van verschillende samenstellingen gemeten. Olympic Advance met 25% veldbeemd kan zonder problemen een kracht van 20 kg (200 Newton) aan. Stadion Advance geeft een verdubbeling van de trekweerstand (40 kg) en een Hattrick Advance zelfs een verdriedubbeling (60 kg). Dit is het resultaat van de intensieve wortel- en scheutvorming die een ijzersterke mat creëert.



Scan de code en
bekijk de krachtproef!

Hybride, waar is de keten?



In Engeland is er een wachtlijst voor Grassmaster
en moet je als BVO achteraan in de rij aansluiten
om een veld te laten behandelen

In de discussie kunstgras tegenover natuurgras wordt vaak gewezen naar hybride velden. *The best of both worlds*, in zekere zin. Veel meer speeluren dan gewoon natuurgras en dat voor een fractie van de kosten van volledig kunstgras. Met zo'n marktpositie zou toch iedereen massaal hybride moeten gaan aanleggen? Jammer genoeg is dat niet het geval. In de praktijk blijft het vooral een Rotterdamse hobby om dit soort velden aan te leggen. Jammer natuurlijk, maar hoe komt het dat deze velden niet veel massaler worden aangelegd? De belangrijkste reden – in mijn visie althans – is het feit dat we te lichtvaardig denken over het onderhoud.

Misschien moeten we hybride velden voortaan aanbesteden inclusief langjarig onderhoud

Er is niets mis met Grassmaster, Xtragrass of Powergrass, of hoe die systemen allemaal mogen heten, maar het onderhoud is principieel anders dan bij normaal gras, en zeker niet makkelijker. Een hybride veld is namelijk totaal verschillend van een gewoon natuurgrasveld of een volledig kunstgrasveld. Natuurlijk weten we dit, maar toch gaat dit in de praktijk in veel gevallen hopeloos mis. Mijn persoonlijke visie is dat er in Nederland geen fatsoenlijke keten bestaat die goed onderhoud van dit soort velden borgt. Dat ligt niet aan die velden *as such*, maar aan de onderlinge samenwerking van de partijen die hiermee werken. Desso Grassmaster is wat dat betreft een goed voorbeeld. In Engeland is er een wachtlijst voor Grassmaster en moet je als BVO achteraan in de rij aansluiten om een veld te laten behandelen; in Nederland wordt dit soort velden vaak als probleemvelden gezien. Het onderhoudsaspect wordt in Engeland klaarblijkelijk wel goed ingezien. Wellicht heeft dat vooral te maken met de manier waarop onderhoud in de Engelse situatie stevig in handen ligt van

een aantal sterke regionale aannemers, die niet alleen verantwoordelijk zijn voor aanleg, maar ook voor onderhoud.

Het probleem begint hier in Nederland helaas – naar maar waar – bij de fabrikant. Die legt te weinig nadruk op de onderhoudscomponent. Zo heeft Desso jarenlang suggesties uit het werkveld om tot beter onderhoud te komen genegeerd. Helaas zie ik geen aanwijzingen dat andere marktpartijen het veel beter doen. Het zou onterecht zijn om de schuld eenzijdig op het bordje van de fabrikant te schuiven. Ook de opdrachtgever en aannemer hebben een verantwoordelijkheid. De beste manier om dit probleem voor eens en voor altijd te tackelen, is misschien om velden voortaan aan te besteden inclusief langjarig onderhoud. Dan staat er vanzelf een aannemer op die hier brood in ziet en ontwikkelt zich een nieuw specialisme.

Doe ik met dit stukje sommige partijen onrecht? Natuurlijk doe ik dat. Het gaat echter niet om de betrokkenheid van individuele partijen, maar om het bouwen van een succesvolle keten die ervoor zorgt dat deze velden goed aangelegd en onderhouden worden. En dat is ieders verantwoordelijkheid.

Met vriendelijk groet,
Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Hoofredacteur



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5181



FC Utrecht neemt veldonderhoud in eigen beheer

Verschillende partijen werken samen om onderhoud FC Utrecht stap voor stap in eigen handen te nemen

FC Utrecht heeft de afgelopen periode het onderhoud van de natuurgrasvelden van stadion Galgenwaard en trainingsaccommodatie Zoudenbalch overgenomen van de gemeente Utrecht. Van een abrupte overstap was echter geen sprake; gedurende het proces werkten alle partijen, waaronder FC Utrecht, de gemeente Utrecht, adviseur Arno Harmsen en stadioneigenaar Memid nauw samen. Er werd gestart met de voorbereidingen voor de overname van het veldonderhoud van stadion Galgenwaard.

Auteur: Kelly Kuenen

Al sinds zijn oprichting in 1970 besteedt FC Utrecht het onderhoud van de voetbalvelden uit aan de gemeente Utrecht. Toen de gemeente Utrecht enkele jaren geleden het stadion overdroeg aan vastgoedbedrijf Memid, bleef ze tegen een vergoeding het onderhoud uitvoeren van zowel het stadionveld als de trainingsvelden. Begin 2014 werden de eerste plannen gemaakt om het onderhoud van de velden in eigen beheer te nemen. Volgens Jorn ter Braak, coördinator operations bij FC Utrecht, waren er meerdere aanleidingen om over te stappen op privaat onderhoud. 'Eind 2013 ontving ik klachten over de kwaliteit van de velden', vertelt Ter Braak. 'Het water bleef op het trainingsveld staan, het trainingsveld was niet vlak en spelers gleden voortdurend uit. Het wedstrijdveld leek in de zomer en herfst erg mooi, maar op het moment dat de weersomstandigheden minder werden, ging de kwaliteit achteruit. Kortom: de speelbaarheid van de velden voldeed niet aan de wensen van de technische staf en de spelers. Naast het feit dat de kwaliteit te wensen overliet, stelde het financieel management vraagtekens bij de kosten die bij het onderhoud kwamen kijken.' Bij de directie ontstond gaandeweg de wens om 'baas in eigen huis' te zijn. De club streefde daarmee naar een kostenneutrale of kostenbesparende kwaliteitsverbetering en, uiteindelijk, ook

naar een positieverbetering in de Nederlandse veldencompetitie. Een ambitieus streven, want waar de club op dat moment de elfde positie in de Nederlandse veldencompetitie bekleedde, streefde men naar een plaats tussen de vijfde en negende positie. Niet alleen FC Utrecht vond het een goed idee om het onderhoud in eigen hand te nemen; ook de gemeente Utrecht vond het een goede keuze om te stoppen met het onderhoud. 'Gemeentes hebben niet meer als kerntaak zich bezig te houden met betaald voetbal op dit niveau. Dus was het een goed moment om het netjes over te dragen', vertelt Frithjof Rot, bedrijfsleider buitenaccommodaties van de gemeente Utrecht. 'Het onderhouden van een stadionveld is erg leuk en specialistisch, maar ook lastig, zeker als het gaat om de vertaling van de wensen van de spelers. Wij zagen ook mogelijkheden om de kwaliteit van het veld te verbeteren en zijn blij dat dat op deze wijze kan worden doorgevoerd. Een oordeel over een veld wordt soms beïnvloed door emoties. Verliest de club, dan zal er sneller geklaagd worden over een veld. Met de komst van Jorn ter Braak heeft FC Utrecht wat mij betreft een goede keus gemaakt door binnen de organisatie de vraag en het antwoord in kaart te brengen.'

Nulmeting

Tijd dus om het een en ander te veranderen. FC Utrecht had de wens om de kwaliteit van de velden te verbeteren, maar volgens Ter Braak ontbrak het de club op dat moment aan voldoende kennis van pitchmanagement, natuurgras en het onderhoud hiervan. Begin 2014 maakten Jorn ter Braak en zijn collega Louis Weijers kennis met Arno Harmsen, eigenaar van GrasMeesters, een adviesbureau dat betaald-voetbalverenigingen en gemeenten ondersteunt en adviseert bij de aanleg en het onderhoud van sportvelden. Harmsen kwam voor FC Utrecht als geroepen en hij werd dan ook al snel betrokken bij het proces. Als onafhankelijke partij gaf Harmsen advies over de velden, begeleidde hij de club in het privatiseringsproces en hielp hij de samenwerking met de gemeente Utrecht en het onderhoud van de velden opnieuw vorm te geven. FC Utrecht, de gemeente Utrecht en de eigenaar van het stadion, vastgoedmaatschappij Memid, gaven GrasMeesters opdracht om een nulmeting uit te voeren om de kwaliteit van het veld in kaart te brengen, zodat het voor FC Utrecht duidelijk was wat men ging overnemen.

De conclusie die Harmsen naar aanleiding van de meting trok, was zorgwekkend. 'Het veld bleek extreem verdicht. Er was een zwaar vervette

toplaag ontstaan, waardoor het veld spekglad was. Het percentage straatgras was ongeveer tachtig procent van de totale grasbezetting en er was veel speelschade zichtbaar', aldus Harmsen. 'De bodemconstructie onder het stadionveld bestaat uit een mengsel van lava en fibersand. In deze opbouw is na een aantal jaren de Desso Grassmaster-vezel toegevoegd. Dat is met grasprieten doorweven grond, die ervoor zorgt dat de grond beter bij elkaar blijft. De fiber, lava en grasvezels vormen samen een unieke combinatie. Voordeel van deze constructie is dat het een grote stabiliteit geeft, maar nadelen zijn de hoge verdichting en de snelle uitspoeling van voedingsstoffen.' Volgens Harmsen vormden met name

de verdichting van het veld een probleem, omdat hierdoor de grasplanten niet goed konden wortelen en straatgras de overhand kreeg. Straatgras vormt veel pollen en een veld met veel straatgras kan relatief gemakkelijk opengeschopt worden.

Er was een zwaar vervette toplaag ontstaan, waardoor het veld spekglad was



3 cm toplaag werd verwijderd, waardoor de Desso Grassmaster-vezel weer bloot komt te liggen.



Jorn ter Braak



Frithjof Roth

Overigens bleek in diezelfde periode dat de kosten voor het veldonderhoud niet onredelijk waren. Desondanks bleef de wens tot het in eigen handen nemen van het onderhoud bestaan. Volgens Rot hielden het verdichte oppervlak en de vervette toplaag verband met de constructie die destijds was gekozen. De gemeente Utrecht erkende daarom de problemen aan het voetbalveld, waardoor het mogelijk was om gezamenlijk naar een oplossing te zoeken. Rot: 'We wilden FC Utrecht zo goed mogelijk helpen. We hebben het stadionveld toch vanaf het begin onderhouden met de geboden mogelijkheden. Als je collega's kunt helpen of kennis kunt delen, dan moet je dat vooral niet laten. Natuurlijk hadden ook wij er belang bij dat de nieuwe mensen een goede start konden maken met het onderhoud van het veld. Het veld is immers het podium van de club uit de Domstad!'

De beslissing om het onderhoud zelf uit te voeren, past bij de visie van de club om "baas in eigen huis" te zijn

Het grote zomeronderhoud van 2014 werd door GrasMeesters in afstemming met de gemeente Utrecht uitgedacht en door de gemeente uitgevoerd. Met een fieldtopmaker werd de vervette toplaag eraf geschraapt en nieuw gras ingezaaid. Sinds die tijd wordt het veld intensiever belucht, frequenter doorgezaaid met Engels raaigras en meer en anders bemest. Ondertussen bepaalde FC Utrecht in overleg met Harmsen de koers die men ging varen. Volgens Ter Braak woog de club diverse onderhoudsopties tegen elkaar af: het onderhoud uitbesteden aan een marktpartij, doorgaan op dezelfde voet, het onderhoud in eigen beheer nemen of samenwerken met een golfbaan. Uiteindelijk koos de club ervoor het beheer en onderhoud in eigen handen te nemen. 'We werden min of meer gedwongen te kiezen voor deze optie', vertelt Ter Braak. 'In eerste instantie wilden we het uitvoerende werk uitbesteden, maar we kwamen niet tot een overeenkomst met andere partijen. Dat kwam onder meer door de bijzondere constructie van het stadionveld. Maar de beslissing om alles zelf uit te voeren, past eigenlijk wel bij de wens van de club om "baas in eigen huis" te zijn.' Toen in april

Wie wordt Fieldmanager of the year? 2016

Het vakblad Fieldmanager organiseert in november 2015 voor de zesde keer op rij, de verkiezing van de Fieldmanager of the Year. Met dank aan de sponsors Jean Heybroek, Melspring en Innoseeds gaat een deskundige jury dit jaar weer opzoek naar de beste sportveldbeheerder van Nederland. Verder zal de jury, dit jaar voor de derde keer, de FM High Potential Award uitreiken, een prijs voor het aanstormend talent op de sportvelden.

Denk jij dat je voor deze award in aanmerking komt? Of ken je een collega sportveldbeheerder waarvan je vindt dat hij of zij een goede kandidaat is?

Geef dan vandaag nog naam en sportveldcomplex per e-mail door aan de redactie. Er wordt met name ook gezocht naar jong talent en sportveldbeheerders in dienst van aannemers en adviesbureau's.

Kijk voor meer informatie op www.fieldmanageroftheyear.nl

Uw kandidaten kunt u doorgeven aan Lieke van der Weijde via project@nwst.nl



**Wie wordt de opvolger van
Theo van Rosenburg als
Fieldmanager of the Year 2016?**

www.fieldmanageroftheyear.nl





Groundsman Johan van Amerongen



Arno Harmsen

de kogel eenmaal door de kerk was, maakte FC Utrecht zich op voor concrete plannen. Als voorbereiding op het nieuwe veld won FC Utrecht advies in bij andere clubs, aannemers en leverancier Desso. Aan de hand daarvan stelde de club verbeterpunten op.

Accommodatie Zoudenbalch

Het in eigen beheer nemen van het onderhoud had de nodige consequenties. Niet alleen moest

het team nadenken over de uit te voeren werkzaamheden; FC Utrecht kwam ook voor onderhoudswerkzaamheden te staan waarvoor men letterlijk meer handen én een nieuw machinepark nodig had. In oktober nam de club daarom groundsman Johan van Amerongen in dienst. Ter Braak en Harmsen richtten zich ondertussen volledig op het projectplan van trainingsaccommodatie Zoudenbalch, waarvan het onderhoud van de natuurgrasvelden sinds januari dit jaar ook in

handen van FC Utrecht is. Om de nodige onderhoudswerkzaamheden en renovaties in kaart te brengen, werd hier begin dit jaar met eenzelfde traject gestart.

Overigens stopte de uitbreiding van het FC Utrecht-team niet met Van Amerongen; voor het onderhoud van het gras op het trainingscomplex nam FC Utrecht ook twee nieuwe greenkeepers in dienst. Zoals het ernaar uit ziet, is de club met deze nieuwe aanwinst voorbereid op het werk dat men van de gemeente overneemt. Ter Braak is zeer te spreken over de samenwerking met de gemeente. 'De gemeente Utrecht was bereid te helpen waar nodig. Momenteel wordt er prettig gecommuniceerd en het wederzijdse wantrouwen is volledig verdwenen.' In april wordt het hele proces geëvalueerd en gekeken of alle doelstellingen zijn behaald. Ter Braak kijkt intussen al uit naar het tastbare resultaat. Hij hoopt de resultaten van het veranderde onderhoudsbeleid op het trainingscomplex te kunnen zien in 2016, het jaar nadat alle veranderingen zijn doorgevoerd. 'Wij kijken uit naar volgend jaar, wanneer we hopelijk het eerste resultaat van alle inspanningen zien!'



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5172



Een kijkje in de Engelse keuken

Milati en Fieldmanagers of the Year 2014 en 2015 op bezoek bij Engelse stadions

Milati Grass Machines bracht vorige maand samen met Ad van de Luijtgaarden en Theo van Rossenberg, Fieldmanagers of the Year 2014 en 2015, een bezoekje aan drie Engelse sportstadions: het Etihad Stadium te Manchester, het Anfield-stadion in Liverpool en cricketstadion Edgbaston Stadium in Birmingham.

Auteur: Kelly Kuenen

Net als veel andere Premier League-stadions worden ook het Etihad Stadium, Anfield-stadion en Edgbaston Stadium gemaaid met Allett-maaiers. 'De insteek was om drie totaal verschillende stadions en daarmee ook drie verschillende soorten veldonderhoud te laten zien', vertelt Arjen Spek, eigenaar van Milati Grass Machines. Met het bezoek aan het Edgbaston Stadium was de eerste stap in die richting gezet, want het onderhoud van een cricketveld is totaal anders dan dat van een voetbalveld. Waar de fieldmanager alle dagen bezig is met verticuteren en doorluchten, wordt het gras van een cricketveld platgewalst, waardoor een egaal en hard oppervlak ontstaat. De reis werd aangevuld met een bezoek aan het Etihad Stadium en het Anfield-stadion. Hoewel

beide clubs over een Desso GrassMaster-veld beschikken, bleek Liverpool een zichtbaar ouder veld te hebben. Ouder, maar niet minder waard, want ondanks de ouderdom lag het veld er volgens Spek piekfijn bij. 'Een staaltje goed fieldmanagement.' Het verschil tussen beide stadions zat hem overigens niet alleen in het veld. 'De sfeer in het Liverpool-stadion was veel informeler', vertelt Spek. 'Waar we in Manchester aan veel formaliteiten moesten voldoen voordat we het veld op mochten, werden in het Liverpool-stadion aan de lopende band bezoekers rondgeleid. Dan merk je dat Liverpool een echte arbeidersstad is.' 'Het was bijzonder om te zien dat de voetbalstadions gewoon gras gebruiken, terwijl in Nederland toch steeds vaker wordt overgestapt

'Ieder van ons kijkt met een ander oog naar de grasmāt. Dat maakte het interessant'

op kunstgras', vertelt Ad van de Luijtgaarden, Fieldmanager of the Year 2014. 'Sowieso is zo'n stadionwereld heel anders dan de wereld waarin de gemiddelde fieldmanager zich bevindt. Erg leuk om een keer te zien.'

Theo van Rossenberg, Fieldmanager of the Year 2015, geeft aan dat het heel interessant was om



Fieldmanager Dave McCulloch met Van Luijngaarden, Van Rossenberg en Spek

met anderen te discussiëren over de kwaliteit van het veld. 'Ieder van ons kijkt met een ander oog naar de grasmatt. Dat maakte het bezoek extra interessant', aldus Van Rossenberg. Ook Spek, die als eigenaar van Milati toch in hoofdzaak een technische bril op heeft, merkt dat op. 'Het is interessant om te zien hoe de fieldmanagers naar de velden kijken.'



Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5173



Met hoofdgrondsman Gary Barwell in het Edgbaston Stadium.



Met hoofdfieldmanager Lee Jackson van het Etihad Stadium.



De eeuwige discussie: wel of geen kunstgras in betaald voetbal

Is kunstgras nu het excuus of de oorzaak voor de matige prestaties van het Nederlands topvoetbal?

Eind vorig jaar laaide de discussie over de rol en wenselijkheid van kunstgras in BVO-Nederland weer helemaal op. Kunstgras zou een van de hoofdoorzaken zijn waarom het Nederlandse voetbal internationaal niet langer meedoet. Is dat wel zo?

Auteur: Guy Oldenkotte

Juist op het moment dat sportveldbeheerders in Nederland zich opmaakten voor een korte vakantie zonder zorgen, vond een aantal voetbalbestuurders dat het tijd was om eens flink aan de stoel van de veldbeheerders te schudden. Ondanks het goede resultaat van Oranje op het WK in Brazilië was de KNVB bezorgd over de toekomst van het Nederlandse voetbal. Daarom was besloten een groots congres te organiseren, waar de crème de la crème van de Nederlandse voetballerij aanwezig was. Nog voor de aftrap was genomen, was de toon al gezet: het uitblijven van aansprekende resultaten van de Nederlandse topclubs in de Europese competities zou mede te wijten zijn aan het groeiend aantal kunstgrasvelden in de Nederlandse ere- en eerste divisie, zo was een aantal bestuurders van mening. Het verwijt zal voor menig veld- en clubbeheerder aanleiding zijn geweest voor een extra glaasje tijdens het kerstdiner.

'Andere belangen'

De discussie omtrent kunstgras in het betaald voetbal werd met name op gang gebracht door de directie van Feyenoord. Volgens Wim

Biesterveld, voorzitter van FC Volendam, heeft die commotie niet zozeer te maken met de zorgen over Nederlandse clubs in de Europese competities, maar meer met een politieke agenda. FC Volendam was na Heracles Almelo de tweede club in ons land die de overstap maakte naar kunstgras. 'Net als bij Ajax en PSV speelt de jeugd van Feyenoord op kunstgras. Daar gaan ze zelfs mee door tot aan de A-jeugd. Feyenoord en de andere topclubs zouden zich daarom beter kunnen afvragen of het dan wel zo verstandig is om daarna op natuurgras te gaan spelen. Ze zouden er juist beter aan doen om op kunstgras te blijven spelen. Zelfs in het stadion. Dan profiteren ze optimaal van de opleiding en trainingen die de spelers bij de jeugd hebben genoten.' Dat idee wordt gedeeld door de meeste toptrainers. Die roepen dat spelers vanaf hun 18e niets meer kan worden bijgebracht, maar dat ze slechts kunnen worden verbeterd als teamspeler. Spelers dwingen om zich te conformeren aan een andere ondergrond werkt daarom averechts. Volgens Biesterveld moet de discussie realistisch blijven. 'Voetbal is een commerciële business. In Nederland hebben we 72 miljoen euro aan

televisie-inkomsten te verdelen, terwijl de clubs in Engeland gezamenlijk één miljard euro mogen verdelen.' Het zijn doorgaans dan ook economische motieven waarom voor kunstgras wordt gekozen. 'Dankzij het kunstgras kunnen wij het stadion veel beter exploiteren. In de zomer wordt het veld door bedrijven gehuurd voor hun eigen evenement. En vlak voor de winterstop hadden wij een groot gala in een tent op de middenstip. Een kleine betaaldvoetbalorganisatie als FC Volendam kan zich simpelweg geen natuurgras veroorloven.' Paul Rinkens van MVV heeft dezelfde mening. De club uit Maastricht zal komende zomer ook de overstap maken naar kunstgras. 'Je moet een stadion zien als een vastgoedproject. Bedrijfsmatig is het alleen mogelijk om dat gebouw optimaal te gebruiken als je dat op een multifunctionele manier doet.' Rinkens gaat nog een stap verder. 'Veel stadions zijn eigendom van de gemeente. Het is eigenlijk van de gekke dat de overheid een stadion subsidieert, terwijl mensen in de wijk op een rollator moeten wachten. Een exploitatiebeleid waarbij een pand slechts eens in de veertien dagen anderhalf uur gebruikt wordt om de rest van de tijd leeg te staan, zal in

elke andere sector leiden tot zes stille tochten en protestmarsen. Maar als het op voetbal aankomt, dan mogen we dat opeens accepteren onder het mom van emotie. Dat is toch van de zotte?'.

Geen reden

Ook Hugo de Vries van Greenfields blijft zich mateloos storen aan de negatieve beeldvorming omtrent kunstgras, vooral kunstgras in het betaald voetbal. 'Het gaat met name om een aantal mensen in de media die denken van alles te moeten vinden. Die lopen altijd achter de clubs aan die hoog op de ranglijst staan, maar vergeten daarbij dat er andere clubs nodig zijn om de competitie te organiseren. Ik geloof helemaal niet dat iedereen zo tegen is. Iedereen is per definitie liefhebber van een prachtig natuurgrasveld. Ik ook. Maar geen enkele club in ons land heeft voldoende budget om dat te realiseren.' Die laatste opmerking van De Vries is wel erg kort door de bocht en waarschijnlijk een kras op de ziel van iedere natuurgrasliefhebber. Anderzijds lijkt de uitspraak van De Vries te worden bevestigd in Enschede en Eindhoven. Begin maart kondigde FC Twente aanzienlijke bezuinigingen aan om toch haar Europese aspiraties te kunnen waarmaken. En in Eindhoven werd de mat van PSV nog voor de winterstop vervangen, maar lijken de problemen nog altijd niet te zijn opgelost. 'Het halve veld lag na de wedstrijd in de kleedkamer', reageerde PSV-doelman Jeroen Zoet na afloop van de tweede wedstrijd op de mat. 'Heel de kleedkamer lag vol met gras. Ze hebben er alles aan gedaan om een goed veld neer te leggen, maar er gingen weer heel veel mensen onderuit.' De

kwaliteit van het veld in Eindhoven is de verantwoordelijkheid van het bedrijf Agterberg. 'De problemen worden wel erg uitvergroot, maar goed, ik moet bekennen dat het veld er niet perfect bij ligt. En dat had ik wel beloofd', erkende directeur Cees Haaksman in de lokale krant. 'Je moet de conditie waarin de mat zich momenteel bevindt, vergelijken met iemand die zwaar verkouden is, maar toch gaat sporten. Die persoon hapt dan ook naar adem.' Volgens Haaksman zouden er tijdens het leggen ziektes in de mat zijn geslopen. De mat zou vervolgens onvoldoende tijd hebben gehad om daarvan bij te komen.

Hugo de Vries kan enig begrip opbrengen voor de emoties rondom de verschillen tussen kunstgras en natuurgras. 'Technisch gezien zijn wij prima in staat om een product te realiseren dat wél hetzelfde is als natuurgras. Maar wij worden beperkt door de regelgeving, waardoor bepaalde zaken niet toegestaan zijn.' De Vries noemt de testprocedure als voorbeeld. 'De componenten voor een kunstgrasveld worden apart en in een droge situatie getest. Wij mogen daarbij geen water gebruiken, terwijl we weten dat water een koelende werking heeft en de uitvoering van een sliding verbetert. Dat is een rare situatie. Zo kunnen wij geen kunstgrassysteem realiseren dat



Hugo de Vries



Cees Haaksman



Maarten Vreuls



Paul Rinkens



Wim Biesterveld

VOETBAL | KORFBAL | TENNIS | HANDBAL | BASKETBAL | BADMINTON | MIDGETGOLF | RUGBY | HOCKEY | VOLLEYBAL



WWW.PLUIMSPORTS.NL



TENNIS**bouw** 
nederland b.v.

WWW.TENNISBOUW.NL

PARTNER IN HET: ONTWERPEN | ADVISEREN | BEGELEIDEN | AANLEGGEN EN RENOVEREN VAN DIVERSE TYPE TENNISBANEN
ONDERHOUD VAN TENNISBANEN | LEVERING VAN INRICHTINGSMATERIALEN

Diepertseweg 40 5424 TA Elsendorp T 0492 - 35 91 11 F 0492 - 35 91 07
E info@pluimsports.nl I www.pluimsports.nl E info@tennisbouw.nl I www.tennisbouw.nl

Lijnvast levert Fleet niet meer!
Maar Sure-Line laat u
niet in de steek!

Titaan
WIT



Neem contact op
voor een
gratis demonstratie!
0481-378200

De firma Lijnvast is gestopt met de invoer en verkoop van Fleet sportveldbelijning. Aangezien er toch nog veel interesse in Fleet op de Nederland markt is, hebben wij in goed overleg, de productie van Fleet belijningsconcentraat in ons assortiment opgenomen onder de naam van:

Titaan Wit

Wij brengen dit product op de markt in 10 kg verpakking zodat er geen zware belasting optreedt voor de belijner en het is beter hanteerbaar voor opslag.

De prijs van Fleet was € 80,- per can van 20 kg = € 4,- per kg.

Bij ons: € 36,- per can van 10 kg = € 3,60 per kg.

Wij willen u graag laten zien dat Fleet in onze samenstelling niet alleen goedkoper, maar ook witter en langer zichtbaar is.

vraag ons naar onze speciale inruilkorting!

• www.sportveldbelijningen.nl •



Steeds minder clubs kunnen zich de kosten voor een goed natuurgrasveld permitteren.

volledig aan de wens van de spelers voldoet.’ De kans dat daarin op korte termijn verandering komt, is echter klein. ‘De nieuwe manual voor kunstgras zal later dit jaar uitkomen, maar daar zijn slechts een paar kleine wijzigingen in aangebracht. De testmethodes zijn echter niet veranderd’, laat een woordvoerder van FIFA weten.

Onwil om te veranderen

Dat zo veel clubs in Nederland spelen op kunstgras, is mede te danken – of te wijten – aan de Coöperatie Eerste Divisie (CED). Die schreef in 2012 een tender uit waarbij Tencate Greenfields als winnaar uit de bus kwam. ‘Wij zien kunstgras als een geschikte oplossing voor alle competities. Dus ook voor het betaald voetbal’, zegt Maarten Vreuls van de Coöperatie Eerste Divisie. ‘Ons doel is een goed veld voor alle leden. Om dat te faciliteren, hebben we destijds de tender uit-

geschreven. Uiteindelijk is de keuze om over te stappen op kunstgras een samenspel tussen de club, de stadioneigenaar en andere stakeholders.’ Volgens Vreuls zijn er geen plannen om iets dergelijks ook voor natuurgras te doen. ‘Uiteindelijk kun je met kunstgras ook meer met je stadion doen en dus de exploitatie verbeteren.’ Kunstgras de schuld geven van de teruglopende resultaten op Europees niveau is te gemakkelijk, vindt ook Vreuls. ‘Maar het enige dat wij kunnen doen, is constant de feiten op een rijtje zetten.’ Paul Rinkens van MVV ziet wel een reden waarom de meningen zo verdeeld zijn. ‘Verandering vinden mensen doorgaans niet leuk. Daarom verzetten we ons. Maar we staan zowel maatschappelijk als economisch op een kruispunt. Enerzijds moeten we afscheid nemen van een tijdperk en accepteren dat voetbal en stadionexploitatie niet langer alleen op emotie kunnen drijven.

Ondanks het goede resultaat van Oranje op het WK in Brazilië, was de KNVB bezorgd over de toekomst van het Nederlands voetbal

Anderzijds heb je nog steeds een hele generatie conservatieve clubbestuurders die krampachtig vasthouden aan het oude en niet openstaan voor veranderingen’, merkt hij op. ‘De gemiddelde leeftijd van de voetbalclubbestuurder ligt boven de 50. Die generatie heeft nog altijd moeite om kunstgras te accepteren.’ Veel van deze zogenaamde oude en in de mening van Rinkens conservatieve clubbestuurders lijken echter te worden gesterkt in hun overtuiging door de feedback van de aanvoerders van hun teams. Deze veel

Op alle fronten beter

Met Votex kunt u rekenen op krachtige machines die onder alle omstandigheden maximaal presteren. Of u nu actief bent in het beheer van berm, sloot, park of landbouw. Daarnaast bent u verzekerd van het beste eindresultaat en een aantrekkelijk kostenplaatje per vierkante meter. Betrouwbaarheid, een lange levensduur en lage onderhoudskosten zijn kenmerkend voor alle machines van Votex. Meer weten over de kracht om te presteren of op zoek naar een dealer? Kijk op **votex.com**



ZIJKLEPELMAAIERS



VLAKKLEPELMAAIERS



ZUIGWAGENS



BLAZERS



THE POWER TO PERFORM

Iedereen wint met Granulight®!

EEN OPHOOGMATERIAAL OP DE MARKT BRENGEN DAT WEINIG WEEGT EN TOCH IJZERSTERK IS, GEMAKKELIJK WATER DOORLAAT, STABIEL IS, NIET KLEEF, GOED VERWERKBAAR IS EN OOK NOG EENS ONGEVOELIG IS VOOR TEMPERATUURINVLOEDEN; DÁT WAS DE SPORT, VONDEN DE ONTWERPERS VAN MARTENS EN VAN OORD. DAT GRANULIGHT® OOK NOG ALS ENIGE EEN GROEN LABEL ZOU VERDIENEN, KONDEN ZIJ TOEN NOG NIET BEDENKEN...



Veelzijdige favoriet

Inmiddels is Granulight® de grote favoriet bij de aanleg van sportvelden en paardenbakken, de fundering en omhulling van rioleringsbuizen en andere nutsleidingen. Ook bewijst het lichtgewicht materiaal zich bij tal van andere toepassingen zoals aanvulling achter damwanden, kunstwerken en bij het dempen van sloten en vaarten om ongelijke zettingen op te vangen.

Mens en milieu

Ook het milieu is blij met Granulight®. Het materiaal voldoet ruimschoots aan de gestelde normen en is dan ook probleemloos overal toe te passen. Bovendien is het materiaal duurzaam: zowel de winning, de logistiek als de toepassingen. Tot slot is onze lichtgewicht ook nog eens heel concurrerend geprijsd... Zo wint iedereen met Granulight®!

Meer weten over Granulight®?

Meer en technische informatie vindt u op www.granulight.nl

MVO
Martens en Van Oord



jongere insiders geven massaal nog steeds de voorkeur aan natuurgas, zo blijkt uit statistieken van de Vereniging voor Contractspelers (VVCS).

Dat zo veel clubs in Nederland op kunstgras spelen, is mede te danken – of te wijten – aan de Coöperatie Betaald Voetbal

Kunstgras blijft

Wim Biesterveld van FC Volendam is ervan overtuigd dat kunstgras in het betaalde voetbal blijft. 'Ik verwacht dat uiteindelijk ook elders in Europa en daarbuiten kunstgras zijn intrede zal doen', zegt de bestuurder, die deelneemt aan verschillende werkgroepen binnen de KNVB. 'En die verwachting wordt gedeeld door velen binnen de KNVB.' Het idee van een verbod op kunstgras in het betaald voetbal lijkt onhaalbaar. 'Die keuze is uiteindelijk aan de KNVB. FIFA is van mening dat kunstgras goed genoeg is om te worden gebruikt in alle competities. Daarom is het niet aan ons om een dergelijk besluit te nemen', zegt een woordvoerder van FIFA. Wim Biesterveld denkt dat Nederlandse clubs op de langere termijn zelfs profijt zullen hebben van hun ervaring op kunstgras. Paul Rinkens merkt op dat kunstgras steeds meer lijkt op natuurgas. 'Wij zaten onlangs bij Top Oss op de tribune en vroegen ons af of het veld nu wel of geen kunstgras was. We moesten echt naar beneden gaan om vast te stellen dat dat wel zo was.' De observatie van Rinken is overigens vooral optisch, want tijdens de VVCS-veldencompetitie beoordeelden de aanvoerders van de teams in de eerste divisie dit veld als 'laagst geplaatste kunstgrasveld' in hun competitie. Wie deze veldencompetitie vergelijkt met een paar jaar geleden, zal het trouwens opvallen dat kunstgras niet meer standaard lager wordt beoordeeld dan natuurgas. Het eerste kunstgrasveld van Roda staat al op de vierde plaats in de tussenstand van 2 maart 2015.

Er is een aanzienlijke kans dat het aantal clubs in het betaald voetbal dat klant is van Tencate Greenfields verder toeneemt. Ook FC Twente lijkt overstag te gaan. Niet naar kunstgras, maar naar een hybride systeem. Eerder dit seizoen legde groundsman Henry de Weert op de clubwebsite uit, dat er de hele week lampen op het veld hadden gestaan en dat een groot deel van het veld

afgedekt was geweest met speciaal doek om de groei van jong gras te stimuleren. Gezien de aanhoudende klachten heeft dat niet voldoende gewerkt. Nu de club ook nog de broekriem moet aanhalen, is het maar de vraag of FC Twente voldoende middelen heeft om een goed veld te realiseren. 'De afgelopen periode is er veel gediscussieerd over wel of niet kunstgras in Nederland. Voorlopig willen we er even niets over roepen', laat woordvoerder Richard Peters weten. Na alle perikelen over de financiële situatie bij de club, het terugtrekken van Jong Twente uit de Jupiler League en de mindering in punten vanuit de KNVB, kan FC Twente deze discussie er voorlopig niet bij gebruiken. Loek de Vries, bestuursvoorzitter en CEO bij Koninklijke Tencate, denkt daar anders over. Volgens De Vries is de club uit Enschede zeer enthousiast over Xtragrass, een hybride systeem dat Greenfields al jaren aanlegt in het buitenland, maar dat in Nederland nog relatief onbekend is. Mocht FC Twente kiezen voor deze oplossing, dan is de club de eerste BVO in ons land die een XtraGrass-veld in haar stadion heeft. Hybride oplossingen zijn natuurlijk wel verschillend; zo heeft AZ bijvoorbeeld een GrassMaster-hoofdveld.

FIFA doet veel onderzoek naar de eventuele andere manier van spelen op kunstgras. 'Aanvallend ingestelde teams hebben een voordeel op kunstgras, omdat de balcirculatie hoger is. Teams die gewend zijn aan het spelen op kunstgras, spelen de bal sneller en vaker rond. De afstand waarover dit gebeurt, is echter niet anders dan op natuurgas. Dat neemt niet weg dat teams op kunstgras juist compacter spelen', zegt Blake Wooster. Wooster analyseerde in opdracht van FIFA gedurende verschillende jaren wedstrijden op natuur- en kunstgras. Het onderzoek van Wooster richtte zich daarbij op wedstrijden in nationale competities, alsmede de Champions League en zelfs wedstrijden tijdens wereldkampioenschappen voor jeugdteams. 'De condities op een kunstgrasveld zijn overal hetzelfde, waardoor de balstuit en balrol worden gega-randeerd. Als je dat weet en daarop traint, dan kun je daar dus voordeel mee boeken.' Tijdens zijn onderzoek legde Wooster alle acties en interacties vast door middel van speciale camera's en software. 'Teams met ervaring op kunstgras schieten daarom vaker op doel. Het aantal goals dat ze scoren is ook hoger, ongeacht de ondergrond waarop ze spelen. Uiteindelijk komt het neer op vertrouwen en voorspelbaarheid; je weet hoe de bal reageert en durft ernaar te handelen.'

Maar ondanks de verbeterde kwaliteit van kunstgras, bleef de vrees voor blessures lange tijd de reden om de aanschaf van kunstgras te heroverwegen. 'Hoewel het argument van blessures als gevolg van slidings altijd en overal ter sprake kwam, laten de cijfers zien dat spelers juist op kunstgras meer slidings maken dan op natuurgas', zegt Wooster, die opmerkt dat de cijfers uit Nederland enigszins afwijken van het internationale beeld. 'In Nederland was het verschil tussen het aantal slidings op kunst- en natuurgas juist minimaal.'



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5174

DEMODAG SPORTVELDEN

demodagsportvelden.nl



DEMODAG KUNSTGRAS

demodagkunstgras.nl

**21 MEI
UTRECHT**

SPORTPARK
DE PAPERCLIP



**DEMODAG
SPORTVELDEN**



**DEMODAG
KUNSTGRAS**

22 mei 2015 • 12.30 uur tot 16.30 uur
Sportpark de Paperclip - De Meern - Utrecht



Fieldmanager Greenkeeper Groundsman



Uiteindelijk maken zouttolerante grasrassen het verschil

De recreatieve sector is een belangrijke vrager van zoet water. In droge jaren is het aanbod vaak kleiner dan de vraag. Door klimaatverandering nemen de tekorten in de toekomst zelfs verder toe. Daardoor zal bij beregening vaker een beroep moeten worden gedaan op brak en of zilt water.

Auteur: Harry Nijenstein

Een te hoge zoutconcentratie in de wortelzone levert de nodige schade op:

- verhoogde osmotische concentratie waardoor planten meer werk moeten verzetten om het water op te nemen
- toxische werking door verstoring ionenbalans
- verstoring opname voedingsstoffen
- belemmering beworteling

Zouttolerantie van grasrassen wordt een belangrijk criterium in de toekomst, niet omdat er op onze aardbol te weinig water zou komen, integendeel zelfs. Maar als we praten over de beschikbaarheid van water op de juiste plek, dan constateren we drie problemen. Ten eerste zal de lokale beschikbaarheid van zoet water weleens beperkend gaan worden; ander gebruik dan die met als doel het beregenen van sportvelden zal dan voorrang krijgen. Ten tweede zullen in zo'n geval alternatieve waterbronnen voor beregening van sportvelden van onvoldoende kwaliteit zijn, met name zal dit gaan spelen in verstedelijkte gebieden en/of in kustgebieden. Ten slotte neemt in kustgebieden de verzilting van grond door binnendringing van zeewater toe. Bovendien zien we dat in sommige jaren door overvloedig gebruik van strooizout het zoutgehalte na de winter langs de wegen fors is toegenomen. Met behulp van extra zouttolerante grassoorten en -rassen kan de (sportveld-)beheerder hierop inspelen en de situatie aanzienlijk verbeteren.

Verschillen tussen grassoorten en grasrassen

Door de jaren heen zijn er meerdere tolerantie-

ten van grassoorten en grasrassen gepubliceerd. In het algemeen is de volgorde vrij vast van zout verdraagzaam tot aan gevoelige soorten: rietzwenkgras > engels raaigras > wit struisgrassen > roodzwenksoorten > veldbeemdgras > gewoon struisgras.

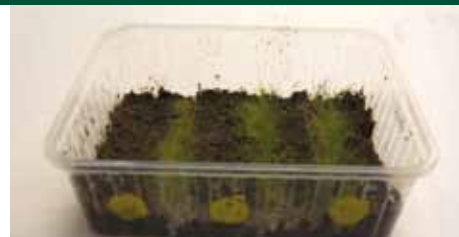
De huidige ranglijsten zijn meestal gebaseerd op enkele of slechts één ras(-sen) per soort welke getest is. DLF TRIFOLIUM/Innoseeds heeft nu de volledige grasportefeuille voor zouttolerantie van graskieplanten en volwassen grasplanten gescreend. Het resultaat was een enorme variatie tussen soorten. Daarnaast bleek de variatie tussen rassen binnen een soort minstens net zo groot als tussen soorten. Daarnaast scoorden rassen soms verschillend in kiemplant en volwassen stadium.

Zouttolerante grasmengsels

Vanaf heden weten we dus meer over de zouttolerantie van grasmengsels en zijn wij in staat de beste soorten, rassen van mengsels te adviseren voor elke specifieke situatie: koud of warm, nat of droog.

4Salt grasmengsels

Rassen die binnen hun soort het beste scoren op zouttolerantie in zowel kiemplant- als volwassen stadium hebben het felbegeerde logo 4Salt predicaat gekregen. Dit maakt de keuze een stuk makkelijker. Alleen 4Salt-rassen worden opgenomen in 4Salt-mengsels, zoals Quickmaster SV100, ExtraMaster en B3 Master.



Agrostis



Rietzwenk



Dit artikel is geschreven door Harry Nijenstein, onder verantwoordelijkheid van Innoseeds



RECREATIEGRASSEN

VOOR HET **MOOISTE RESULTAAT**



DE **STERKTE** VAN
EEN **DEALERNETWERK**

DESKUNDIG ADVIES EN SERVICE,
DAT MAAKT HET VERSCHIL



Speciale 4turf actie.
Koop 4turf graszaad en
ontvang de **GRASSPION** met
NASA-technologie **GRATIS!** *



VOOR DEALERADRESSEN: ZIE **WWW.TOPGREEN.ORG**

*Vraag naar de voorwaarden



100% biologisch reinigen is het antwoord op de bewustwording van onze verantwoordelijkheid voor het milieu

Na maanden van intensief testen op hockey watervelden, semi-watervelden, zand ingestrooide velden, graveltennisbanen, atletiekbanen etc., heeft Van Oosten Beregeningssystemen het antwoord op het 100% biologisch reinigen van sportvelden.

Auteur: Aad van Oosten

Het bedrijf is door de jarenlange ervaring op het gebied van beregening van sportaccommodaties als geen ander bekend met de vervuiling van kunstgrasvelden en graveltennisbanen. Perfectie staat bij dit bedrijf hoog in het vaandel ook op het gebied van het reinigen van de velden. Gelet op het komend verbod op chemische bestrijdingsmiddelen is het bedrijf al geruime tijd op zoek geweest naar alternatieven, deze is inmiddels gevonden en getest, in hun nieuwe reinigingsmiddel

KG Reiniger, 100% biologisch product op basis van enzymen

Dit reinigingsmiddel kan wekelijks toegevoegd worden d.m.v. een doseerpomp, een groot voor-

deel hiervan is dan men preventief de vervuiling te lijf gaat. Wanneer er geen doseerpomp aanwezig is, is het ook mogelijk om het veld d.m.v. een tractor en spuitboominstallatie het veld in te spuiten (boost dosering) en na een x periode het schoon te laten zuigen, ook dit kan Van Oosten Beregeningssystemen geheel voor u verzorgen.

Van Oosten voegt toe: Ons bedrijf installeert inmiddels al 20 jaar beregeningsinstallaties voor sportaccommodaties. Door de WK hockey 2014, waar wij het ontwerp en pilot hockeyclub Klein Zwitserland hebben verzorgd en uitgevoerd, is de beregening t.b.v. hockeyvelden in een stroomversnelling gekomen. Zo ook werden wij geconfronteerd met de vervuiling van algen, mossen etc. in

de kunstgrasmaten, zowel met het gebruik van bronwater, oppervlaktewater als leidingwater. Het bestrijden van de vervuiling met chemische producten is niet meer verantwoord en wordt dan ook verboden.

De testen van ons nieuwe middel zijn verbluffend positief en verantwoord voor het milieu. Zo zijn wij in 2015 gestart met KG Reiniger, een 100% biologisch eerlijk product tegen een eerlijke prijs



Van Oosten Beregeningssystemen
www.vanoostenberegening.nl
info@vanoostenberegening.nl
tel. 0174-670 230

Geschreven onder verantwoordelijkheid van Van Oosten beregeningssystemen.



Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5175





Aanbesteden van kunstgras: levering, dienst of werk?

Voor aanbestedingen maakt het nogal uit of een bepaald product als een levering of een werk moet worden omschreven. Christa Visser, advocaat bij Brackmann Aanbestedingsspecialist, zet voor vakblad Fieldmanager de belangrijkste regels op een rij.

Auteur: Christa Visser, Brackmann Aanbestedingsspecialist

De vraag welke aanbestedingsprocedure moet worden gevolgd bij de opdracht voor het leveren, aanleggen en/of onderhouden van kunstgras, is niet eenvoudig. Want moet de opdracht nu worden aangemerkt als een levering, een werk of een dienst? Het antwoord op deze vraag bepaalt veelal met hoeveel concurrenten een inschrijver te maken heeft.

Veel opdrachten die zien op kunstgras, bergen elementen in zich van zowel een levering als een werk als een dienst. Een kunstgrasveld bestaat immers uit verschillende onderdelen (drainagesysteem, kunstgrasrollen, strooizand) die worden geleverd. Deze onderdelen worden door de opdrachtnemer verwerkt tot een bruikbaar kunstgrasveld, zodat sprake lijkt te zijn van 'een werk'. Het onderhouden van het kunstgrasveld lijkt 'een dienst' te zijn.

Bij een opdracht waarbij sprake is van een samenloop van levering, werk en/of dienst spreken we van een gemengde of samengestelde opdracht. In het Europese recht zijn regels ontwikkeld over de vraag of een gemengde opdracht valt onder het aanbestedingsregime van een

werk, dienst of levering. Het uitgangspunt is dat het hoofdoorwerp van de opdracht de aard van de opdracht bepaalt. Bij een gemengde opdracht van een dienst en levering is het hoofdoorwerp het deel dat de grootste waarde vertegenwoordigt. De waarde is de opdrachtwaarde voor de opdrachtnemer inclusief eventuele verlengingsopties van de overeenkomst en voorzien meerwerk. Een gemengde opdracht met een leveringsdeel van € 100.000 en een dienstendeel van € 80.000 valt dus onder het aanbestedingsregime van een levering.

Bij een gemengde opdracht die een werkendeel bevat, wordt op een andere wijze bepaald wat het hoofdoorwerp is. In dat geval wordt de aard van de opdracht bepaald 'op basis van de essentiële verplichtingen die primeren en als zodanig kenmerkend zijn voor de opdracht'.¹ De waarde van de delen van de opdracht kan een rol spelen, maar is niet doorslaggevend. Bijvoorbeeld: het werkendeel heeft een waarde van € 100.000 en het leveringsdeel een waarde van € 80.000. Uit de specificaties van de opdracht volgt echter dat het leveringsdeel het meest kenmerkend is voor

de opdracht en de essentiële verplichtingen van de opdrachtnemer zien op de levering. Omdat het leveringsdeel, ondanks de lagere waarde dan het werkendeel, het primaat heeft, is de levering het hoofdoorwerp van de opdracht en dient deze gemengde opdracht als dienst te worden aanbesteed.

De Common Procurement Vocabulary

De levering van kunstgras wordt aangeduid met de CPV-code 39293300-5. Voor de aanleg van kunstgras bestaat geen CPV-code, maar dit is mijns inziens toch een werk. Een werk is namelijk 'het product van het geheel van bouwkundige of civieltechnische werken dat ertoe bestemd is als zodanig een economische of technische functie te vervullen'.² In de praktijk zien we dan ook dat de aanleg van een kunstgrasveld regelmatig als overheidsopdracht voor een werk in de markt wordt gezet. Hierbij zoeken de aanbestedende diensten voor het duiden van de aanleg van kunstgras aansluiting bij 'werken' die zijn opgenomen in Bijlage 1 bij de Europese aanbestedingsrichtlijn, zoals categorie 45.23 voor de aanleg van sportvelden en categorie 45.21 voor de

aanleg van het drainagesysteem. Het onderhoud van het kunstgrasveld kan voorts onder de CPV-code 77320000, onderhouden van sportvelden, als dienst worden aangemerkt.

Indien het primaat van de opdracht ligt bij de aanleg van het kunstgras, dan valt de opdracht onder het regime van een overheidsopdracht voor werken

Is het hoofdvoorwerp van de opdracht de levering óf de aanleg van kunstgras?

Om vast te stellen onder welk regime de gemengde opdracht van levering en aanleg van kunstgras valt, moet worden gekeken of de levering dan wel de aanleg van het kunstgras het hoofdvoorwerp van de opdracht is. Indien bijvoorbeeld de specificaties van het te leveren kunstgras zeer uitgebreid zijn en de verplichtingen van de opdrachtnemer wat betreft het te leveren kunstgras zeer verstrekkend zijn, terwijl aan het aanleggen van de kunstgrasmat maar weinig eisen zijn gesteld, dan is de levering in beginsel het hoofdvoorwerp van de opdracht. Uiteraard speelt ook de waarde van de respectieve delen een rol bij de vaststelling welk deel het hoofdvoorwerp is, maar de waarde is niet doorslaggevend. Indien daarentegen juist aan de aanleg veel eisen zijn gesteld en slechts weinig voorschriften gelden voor het te leveren kunstgras, dan zal het werkendeel wellicht het hoofdvoorwerp van de opdracht zijn. Voor iedere specifieke opdracht zal een aanbestedende dienst derhalve moeten vaststellen of de nadruk ligt op het werk dan wel op de levering, aan de hand waarvan hij het toepasselijke aanbestedingsregime vaststelt.

Indien het onderhoud van het kunstgrasveld eveneens deel uitmaakt van de opdracht, moet evenzeer worden vastgesteld wat het hoofdvoorwerp van de opdracht is. Omdat deze gemengde opdracht van een werk, levering én dienst onder andere een werkendeel kent, is beslissend welk deel het primaat heeft. Met andere woorden: welk deel kenmerkend is en waar de essentiële verplichtingen op zien. Indien het primaat van de opdracht ligt bij de aanleg van het kunstgras,

dan valt de opdracht onder het regime van een overheidsopdracht voor werken. Als het te leveren product het meest kenmerkend is voor de opdracht en de essentiële verplichtingen zien op dit product, dan is de levering het hoofdvoorwerp van de opdracht. Als het onderhoud van het kunstgras het belangrijkste is van de gehele opdracht, kan de opdracht als dienst worden aanbesteed.

Conclusie

Er is geen eenduidig antwoord op de vraag of een opdracht voor de levering en aanleg en eventueel het onderhoud van kunstgras moet worden aangemerkt als een levering, werk of dienst. Voor iedere situatie moet worden vastgesteld wat het hoofdvoorwerp van de opdracht is. Hierbij is niet de waarde van het leverings-, werken-, respectievelijk onderhoudsdeel doorslaggevend, maar moet worden gekeken naar hetgeen het meest kenmerkend is voor de gehele opdracht. Is dat het te leveren kunstgras, de (wijze van) aanleg of wellicht het onderhoud? Het antwoord op deze vraag bepaalt of de opdracht valt onder het aanbestedingsregime van een levering, werk of dienst.

Welk aanbestedingsregime van toepassing is, heeft weer gevolgen voor de mate van concurrentie waarmee de inschrijvers te maken hebben. Bij een werk ligt de Europese aanbestedingsdrempel immers veel hoger dan bij een levering of dienst. Zo kan een aanbestedende dienst voorkomen dat hij voor de opdracht tot levering en aanleg van kunstgras met een totaalwaarde van bijvoorbeeld € 2 miljoen een Europese aanbesteding moet doorlopen, door aan de aanleg van het kunstgras (het werkendeel) veel eisen te stellen en weinig eisen te stellen aan het te leveren kunstgras (het leveringsdeel). Indien bij deze opdracht de nadruk juist zou worden gelegd op het te leveren kunstgras en minder op de aanleg daarvan, zou wel Europees moeten worden aanbesteed. Ook inschrijvers kunnen hun voordeel doen met deze kennis, door de aanbestedende diensten te wijzen op het voor de gemengde opdracht toepasselijke aanbestedingsregime.



Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5176



Christa Visser, advocaat bij Brackmann
Aanbestedingsspecialist

Online is ook een uitgebreidere versie van dit artikel beschikbaar.



Zijn semiwatervelden en algenoverlast synoniem aan elkaar?

De laatste jaren zijn er tal van oplossingen gepresenteerd, maar wat werkt echt

Kunstgras biedt vele oplossingen, maar het voorkomen van algen op het veld lijkt een onmogelijke taak. Zal daar ooit verandering in komen? Hoe gaan we daar mee om en vooral als gaat het semi watervelden gaat.

Auteur: Guy Oldenkotte

Kunstgras wordt geacht vele clubs in verschillende sporten uit de nood te helpen. De velden hebben een hogere bespelingsstolerantie, dragen bij aan de kwaliteit van het spel en zouden minder onderhoud vergen dan natuurgras. Om die redenen beschikt tegenwoordig elke voetbalclub, hockeyclub, tennisvereniging en handbalclub in ons land over ten minste één kunstgrasveld. Maar de aanschaf van kunstgras heeft bij veel clubs ook geleid tot een verlaging van het onderhoudsbudget. Dat is een stap met grote gevolgen, want kunstgras is zeker niet onderhoudsarm. Als gevolg van die verlaging is ook de aandacht voor de kwaliteit van het kunstgrasveld afgenomen en dat heeft bij veel clubs nieuwe gevolgen. De 'grote winnaars' zijn nu de algen. Die kunnen voornamelijk op kunstgras hockeyvelden en dan met name semiwatervelden voor grote problemen zorgen, erkent ook Chantal Mies van de Koninklijke Nederlandse Hockeybond. 'Je ziet het probleem regelmatig terugkeren, met name bij semiwatervelden.' Volgens Arjan Krijnen van Verhoeve Watertechniek laat zich dat eenvoudig verklaren. 'Semiwatervelden bieden de ideale voedingsbodem voor algen. De algen kunnen zich lekker

nestelen in het bovenste deel van de zandlaag van het kunstgrasveld. Daar is de temperatuur ideaal; hij wordt optimaal gereguleerd door de afkoeling, wanneer er water op het veld wordt gespoten, of door de temperatuursverhoging, wanneer het veld droog is omdat het niet wordt gebruikt. De algen worden actief vanaf een bodemtemperatuur van 15 graden. De algen kunnen in droge vorm overleven en wachten op ideale omstandigheden.' Zowel Mies als Krijnen merkt op dat algen met name voorkomen op semiwatervelden. Op andere ondergronden vormen ze geen bijster groot probleem. 'Je kunt zeggen dat het een groot probleem vormt, maar er zijn ook middelen die een oplossing bieden', verklaart Mies haar stelling. Martijn Engelen van Rooden Landscape Solutions onderschrijft die mening. 'Algen op kunstgras is een probleem dat voorkomt in alle sporten waar kunstgras wordt gebruikt, en bij alle soorten kunstgras.' Engelen voegt daaraan toe dat het niet uitmaakt welke soort kunstgras men heeft, uit wat voor soort vezel het is opgebouwd en of het getuft of geweven is. 'Natuurlijk zijn er wat verschillen. Zo vergen kunstgrasmatten die zijn gemaakt met een gekrulde vezel meer aandacht dan matten

die zijn gemaakt van monofilamenten. Maar ook hier geldt dat algen altijd en overal kunnen voorkomen.'

Vanaf het begin erbovenop

In het verleden voorzagen kunstgrasfabrikanten de vezels van een extra middel om de groei van algen te frustreren. Deze zogenaamde anti-alg was, net als een middel tegen statische elektriciteit, een extra toevoeging die standaard door de grondstof voor kunstgrasvezels werd gemengd. Dat was nog in de tijd dat de kwaliteit van kunstgras voor veel kopers een leidraad was. Tegenwoordig is de kunstgrasmarkt een vechtermarkt, waar de prijs leidend is. Toevoegingen zoals anti-alg worden tegenwoordig uit kostenoogpunt beperkt. 'De kunstgrasfabrikanten zijn meer rollenverkopers geworden dan systeembedenkers', verzucht Hugo de Vries van TenCate Greenfields. 'Het lijkt erop dat niemand meer vooruit wil.' Volgens Martijn Engelen van Rooden Landscape Solutions is het ook een misvatting dat die anti-alg als excuus kan dienen om niet preventief aan het werk te hoeven gaan. 'Om algen te bestrijden, moet men er vanaf het begin bovenop zitten. Zelfs als algen niet zichtbaar

zijn, kunnen er handelingen worden verricht om ze preventief te bestrijden.' Samen met Altea, het onderzoeksinstituut van de Universiteit Wageningen, heeft Arjan Krijnen veel onderzoek gedaan naar algen. 'In die studies hebben we onder meer onderzocht waar de algen zich nestelen in de mat en hoe ze zich gedragen.' Uit de onderzoeken kwam onder meer naar voren dat algen verschillende verschijningsvormen hebben. Ook werd duidelijk dat algen kunnen overleven

in een zuur en basisch milieu en in rust ook in een droge omgeving.' Martijn Engelen merkt op dat de kwaliteit van de (preventieve) aanpak van algen samenhangt met meerdere factoren. 'Veel hangt af van de bespelingsintensiteit en de kwaliteit van het dagelijks onderhoud. Bovendien moet een goed anti-algenmiddel gevonden worden dat kan worden toegevoegd aan de beregeningsinstallatie. En als laatste is de kwaliteit en frequentie van het specialistisch onderhoud

essentieel. Wanneer een van deze zaken niet of onvoldoende wordt uitgevoerd, dan ga loop je al vast.' Engelen merkt daarbij op dat onderhoud maatwerk is en lokaal moet worden bekeken.

De aanschaf van kunstgras heeft bij veel clubs ook geleid tot een verlaging in het onderhoudsbudget

Planning is belangrijk

Dat algen ook in de toekomst zullen blijven verschijnen, is onvermijdelijk. 'Algen passen zich razendsnel aan', zegt Engelen. Een goede planning van de aanleg van een veld zou de ergste problemen kunnen voorkomen. 'Het veld moet op de juiste manier worden aangelegd en clubs moeten de juiste spullen hebben', zegt Chantal Mies daarover. Martijn Engelen voegt daaraan toe: 'Vroeger werden eikenbomen en dennenbomen vlak langs een veld geplaatst. Dat zie je tegenwoordig niet meer zo vaak. Maar natuurlijk zouden planners kunnen overwegen om de eerste bomen pas te plaatsen op 20 of zelfs 30 meter in plaats van op 10 meter afstand. En het verharden van het gedeelte tussen de kantine en de kleedkamers is ook essentieel. Zo blijft het schoeisel schoon; hoewel een goede walk-on-walk-off-mat nog altijd belangrijk blijft.' Engelen zou bijna willen pleiten voor controle van schoeisel voorafgaand aan de start van een wedstrijd. 'Daarbij zou de scheidsrechter het schoeisel niet alleen uit veiligheidsoogpunt moeten controleren, maar tevens moeten vaststellen of het schoon is.' Omdat scheidsrechters doorgaans door de thuisvereniging worden geleverd, zou het goed mogelijk zijn hen te verzoeken om dergelijke controles uit te voeren. Deze kleine stap voorkomt oppervlakkige verontreiniging op het veld en kan bovendien bijdragen aan de levensduur van een veld, doordat eventuele beschadigingen door onjuist schoeisel worden voorkomen. Behalve een goede planning zou er ook een betere onderlinge afstemming tussen gemeenten en verenigingen moeten zijn, zo pleit Chantal Mies. 'Veel velden zijn eigendom van de vereniging, maar er wordt niet altijd goed afgesproken wie er precies verantwoordelijk is voor het onderhoud. Uiteindelijk valt of staat het met het goed vastleggen van die afspraken.' Als voorbeeld noemt Mies een situatie waarbij de gemeente het onderhoud van een kunstgrasveld aanvankelijk was



Volgens Martijn Engelen van Rooden vergt de aanpak van algen een combinatie van methodes.



Na de behandeling worden de dode algen uit het kunstgras gespoten en vervolgens opgezogen.



THE CHOICE OF CHAMPIONS.

WWW.THECHOICEOFCHAMPIONS.COM



#GREENFIELDS MX

overeengekomen met de bouwer van het veld, om vervolgens toch voor een lokale aannemer te kiezen. 'Dat veld is nu, na vier jaar, in een dusdanige staat dat het moet worden afgeschreven.'

Metten is weten

Arjan Krijnen van Verhoeve Watertechniek merkt op dat de waterkwaliteit van essentieel belang is. 'Het is raadzaam om de kwaliteit van het water vooraf vast te stellen, voordat het wordt aangesloten op de beregening. Daarmee kan veel ellende voorkomen worden.' Volgens Krijnen hoeft grondwater van goede kwaliteit geen probleem te zijn. 'Maar als je water uit een nabijgelegen sloot gebruikt, dan is dat vragen om problemen.' Toevoeging van een algdodend middel werkt goed, maar is zeker niet afdoende. 'Uiteindelijk vormen die dode algen weer de voedingsbodem voor nieuwe algen. Daarom moeten de algen niet alleen worden gedood, maar ook verwijderd.' Martijn Engelen zegt dat de juiste methodes daarvoor al zijn ontwikkeld. 'Wij maken zelf gebruik van een machine die, met behulp van water onder instelbare druk, de verontreinigingen uit het waterveld borstelt en spuit, om de drab daarna op te zuigen en op te slaan in een afgesloten tank.'

Aad van Oosten van Van Oosten

Beregeningssystemen meent dat die drab sterk kan verschillen, afhankelijk van de gebruikte algendoder. 'Wij hebben vorig jaar een test gedaan bij hockeyclub Klein Zwitserland in Den

Haag. Daar pakten we het veld zes maanden lang regelmatig aan met een 100% biologisch reinigingsmiddel op basis van enzymen. Na zes maanden lieten we het veld schoonmaken en de vervuiling opzuigen. Toen bleek dat het water niet echt een drab was, maar meer een lichtbruine kleur had. De gebruikte enzymen hadden de algen bijna geheel doen oplossen.

De kunstgrasfabrikanten zijn meer rollen-verkopers geworden, dan systeem-bedenkers

Ze bestaan uit een soort eiwit waar algen niet tegen kunnen.' Het resultaat is opmerkelijk. 'Dat komt doordat dit enzym een langdurige werking heeft, waardoor het beter bij de algen in de mat zelf kan komen.' Van Oosten is niet de eerste die roept een oplossing te hebben. Integendeel. 'Dit middel wordt inmiddels al jaren succesvol gebruikt in het buitenland. Maar Nederlanders hebben er nog wel eens een handje van om niet verder te kijken dan de grens. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor gravelbanen onder afschot. Die worden al jaren succesvol aangelegd in Duitsland, maar beginnen nu pas voet aan de grond te krijgen in ons land.' Met of zonder de enzymen die Van Oosten beschikbaar heeft als toevoeging aan de beregening, in theorie zal de problematiek de komende jaren alleen maar zal toenemen,

meent Arjan Krijnen. 'De winters worden milder en we hebben langere natte periodes in het voor- en najaar. Dat geeft algen voldoende kans om te groeien.' Chantal Mies begrijpt die stelling, maar vindt dat dat niet per definitie hoeft te betekenen dat hockeyclubs dan slechter af zullen zijn. 'Wij hebben geen clubs met financiële problemen. Hockeyclubs zouden zich de kosten van bestrijding dus moeten kunnen veroorloven. Ik verwacht zelfs dat de algenproblematiek bij hockeyclubs juist zal afnemen. Volledige waterkunstgrasvelden worden steeds goedkoper en een groeiend aantal clubs kan zich zo'n veld tegenwoordig veroorloven. Waterkunstgrasvelden hebben niet of nauwelijks last van algen. Als clubs zouden overstappen op dergelijke velden, zal het probleem dus evenredig afnemen.'



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5177



Martijn Engelen



Aad van Oosten

Kieming hoe zit het ook alweer?

Meer kiemenergie, vitaler zaad met DynaSeed EnergyVit



De eerste mooie dagen hebben we inmiddels gehad. De lente is begonnen iedereen in het groen krijgt weer jeukende vingers. Hoe zijn de velden de winter uitgekomen, is er veel speelschade, moet er nog iets gedaan worden tot het groot onderhoud? Allemaal vragen die weer beginnen te spelen nu de temperatuur begint te stijgen en de wortels weer actief worden. Het tijdstip van doorzaaien komt er voor de meeste weer aan. Enkele velden worden nog voor het groot onderhoud doorgezaaid. Voor een goed resultaat is een sterke kiem nodig. Maar hoe zat het ook alweer.....?

Auteur: Steven Wiersema

Kieming opgesomd

Kieming van zaad is een basis proces in de natuur. Er zitten geen grote geheimen achter kieming van graszaden. Al doen sommigen geloven dat er allerlei toevoegingen nodig zijn om het gras te laten kiemen. Kieming is een proces dat al miljoenen jaren zonder enige interventie van mensheid bestaat. Door het kiemproces te doorgronden krijgen we beter inzicht in aspecten die we kunnen beïnvloeden om tot optimale condities voor kieming te komen.

Zaad, structuur en kieming

Dat kleine, droge, bruine graszaadje bevat vele malen meer dat zijn uiterlijk doet vermoeden. Elk zaadje bevat het potentieel om een hoogwaardig gras te produceren. Maar zonder de combinatie van voldoende zuurstof, temperatuur en water, zal het kiemproces nooit plaatsvinden. Dit klinkt logisch maar vaak mist er een van deze basis-elementen en ontstaan kiemproblemen. Op de volgende pagina wordt het graszaadje en het

kiemproces schematisch weergegeven.

Bij kieming absorbeert het zaad water. Het zaadje zwelt op waardoor de zaadhuid breekt. Het embryo begint met de productie van het hormoon gibberelin (GA). Dit groeihormoon activeert de aleuronlaag. Deze aleuronlaag geeft amylase af waardoor zetmeel en eiwitten in het endosperm vrij komen. Door het afbreken van het zetmeelachtige endosperm, ontstaan suikers. Deze suikers worden opgenomen door het embryo en voeden zo de beginnende wortels en de eerste bladontwikkeling.

Op dit punt heeft het zaadje zijn voedselreserves uitgeput en stopt het kiemen. Het plantje moet op eigen kracht verder en via de wortels nutriënten gaan opnemen. Dit is een kritieke fase in het leven van de grasplant aangezien het plantje nu het meest kwetsbaar is voor mechanische schade, tekort aan water of ziektes. Het zaadje heeft zijn werk nu gedaan en heeft in deze fase geen enkel effect meer op de verdere vestiging van de gras-

plant. Omgevingsfactoren bepalen nu hoe succesvol de vestiging verloopt. (Bewley 1997).

Juist de beginfase van kieming naar vestiging, wanneer de voedselreserves laag zijn en het plantje op eigen benen moet staan maakt het verschil. Na jaren van onderzoek heeft DSV zaden de DynaSeed EnergyVit technologie ontwikkeld.





Deze technologie zorgt voor graszaden met meer kiemenergie en daardoor vitaler zaad. Meer reserves in de kritieke periode van kieming naar vestiging, waardoor het zaadje minder kwetsbaar is.

Dit verhoogd de weerbaarheid van de ontwikkelende grasplant. Enkele voordelen opgesomd:

- Tot 45% meer kiemenergie
- Minder gevoelig voor de kritieke fase van kieming naar vestiging
- Solide prestaties, kieming vanaf 5 C°
- Snelle kieming, dus snelle onderdrukking ongewenste grassen en onkruiden
- Nieuwe oplossing voor late/vroege doorzaai

U kent het wel, het hele voorjaar besteed aan onderhoud en de zorg dat de velden er als een biljartlaken bijliggen. Daarna even op vakantie, u komt terug en.... Teams die te vroeg het veld op zijn gegaan, emelten/engerlingen, de beregening niet op tijd aanzet, etc. Allemaal factoren die de meeste sportveldbeheerders bekend in de oren klinken.

Wat nu? Hiervoor kunt u niet alleen in het gangbare seizoen maar juist ook in het na- of voorjaar doorzaaien. Velden worden weer strak groen, bespeelbaarheid verhoogt. Bewezen is dat vroege doorzaai straatgras onderdrukt. Dit scheelt later in het seizoen behoorlijk in onderhoud.

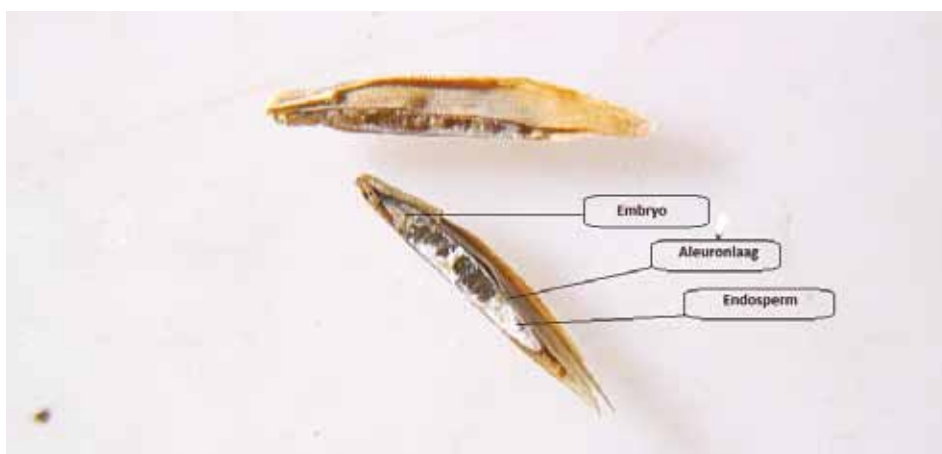
Enkele vooraanstaande cultuurtechnische bedrijven, en enkele van de grootste gemeenten van Nederland zien ook het voordeel van kiemenergie en vitaal graszaad. Meer weerstand in de kritieke fase en de mogelijkheid om onder minder ideale omstandigheden door te zaaien.



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5178



DSV zaden houdt zich bezig met het gehele proces van veredeling van nieuwe rassen via productie tot aan uiteindelijk product. Kennis van grassen gedegen onderzoek en een eerlijk advies. Daarvoor kunt u bij ons terecht. Kunnen wij u ergens mee helpen of wilt u meer weten over onze innovaties?

DSV zaden Nederland
www.dsv-zaden.nl
steven.wiersema@dsv-zaden.nl
 tel. 0485 550 980 of 06 212 700 58

Geschreven onder verantwoordelijkheid van Steven Wiersema, Sales- en productmanager DSV zaden Nederland



Onderhoud met vrijwilligers, een vak apart!

'Klusclub' onderhoudt banen tennisvereniging Teskwik

Het is woensdagochtend als de redactie van Fieldmanager een kijkje gaat nemen bij een groep actieve vrijwilligers van Tennisvereniging Teskwik uit Ede. De redacteur in kwestie komt rond tien uur aan, en de vrijwilligers zijn op dat moment al fanatiek bezig met de onderhoudswerkzaamheden aan de banen. Vier gravelbanen en twee kunstgrasbanen, om precies te zijn. Een paar man zijn druk bezig met het vegen, slepen en walsen van het gravel, anderen zijn in de weer op het terras of in de kantine.

Twintig jaar lang werd het onderhoud van de Teskwik-tennisvelden uitgevoerd door een groundsman. Maar tijden veranderen, en toen de groundsman aangaf met zijn werkzaamheden te willen stoppen, werd het onderhoudswerk gaandeweg opgepakt door de mannen van de 'klusclub'. Elke woensdagochtend komen de negen mannen bij elkaar voor de nodige onderhoudswerkzaamheden. Allen zijn ze betrokken bij de vereniging; ze tennissen (sommigen zelfs

meerdere keren per week) of hebben in het verleden actief getennist. De groep verricht het baan- en tuinonderhoud, verzorgt de toegangswegen, snoeit de bomen, voert het technisch onderhoud aan het clubhuis uit en maakt alles winter- en zomerklaar. Eens in de maand krijgen ze bezoek van Theo van Rossenberg van aannemer Jos Scholman, die advies geeft en waar nodig de werkzaamheden bijstuurt. Van Rossenberg is daarnaast natuurlijk regerend Fieldmanager of the Year en gasthoofdredacteur van deze uitgave.

Sociaal aspect

Het afgelopen jaar voerde de club het onderhoud helemaal zelf uit. 'Eerst waren er wel wat twijfels', vertelt Johan Ansink aan de koffietafel. 'Maar toen we daadwerkelijk met het onderhoud startten, dacht ik al snel: dit lukt ons wel. Ik vind dat we onszelf een applaus mogen geven omdat het toch maar mooi gelukt is.'

Als Ansink in zijn handen klapt, klapt de rest van de groep enthousiast mee. De gemoedelijke sfeer

In tijden van krimpende budgetten worden taken in en rond sportclubs steeds vaker overgenomen door niet-professionals met hart voor 'de zaak', zoals de leden van de club. Zo ook het veld- of baanonderhoud, waarvoor steeds vaker een beroep wordt gedaan op vrijwilligers. De redactie van Fieldmanager nam een kijkje bij Tennisvereniging Teskwik uit Ede, waar het baanonderhoud wordt uitgevoerd door enthousiaste clubleden.

Auteur: Kelly Kuenen





aan de koffietafel maakt direct duidelijk dat, los van individuele motivaties, het sociale aspect een belangrijke beweegreden is om deel te nemen aan 'de club'. 'We zijn goed op elkaar ingespeeld', vertelt Theo Kramp. 'We zijn allemaal vrijwilligers die na een lange loopbaan tijd willen besteden aan de club.' Dat het in dit geval allemaal senioren zijn die de baan onderhouden, is volgens de mannen een bewuste keuze. Tom van Laar: 'Soms krijgen we verzoeken van jongeren die, bijvoorbeeld omdat ze even werkloos zijn, hier willen helpen. Maar we willen niet fungeren als sociale werkplaats. We kiezen bewust voor een groep gelijkgestemden.'

Verdeling

Volgens de mannen is het fijn om bezig te zijn en geeft het voldoening om je in te zetten voor de club. Voor de club heeft het als voordeel dat er volop preventieve werkzaamheden worden verricht en dat er kosten bespaard worden. Echt betaald krijgen de mannen in principe niet, hooguit als er 'héél veel' werk moet worden verricht. Wel organiseert de club eens in het jaar een avond voor zijn vrijwilligers. Op de vraag of de onderhoudswerkzaamheden moeilijk zijn, wordt wisselend gereageerd. 'Dat valt wel mee', zegt een van hen, maar een ander vindt dat sommige werkzaamheden toch wel wat ingewikkeld in elkaar zitten. Hoewel de mannen geen vaste taken hebben, loopt de verdeling van de werkzaamheden als vanzelf en doet ieder afhankelijk van zijn interesse en kennis 'een beetje zijn eigen ding'. Volgens Van Rossenberg verlopen de onderhoudswerkzaamheden soepel. 'Hier en daar stuur ik bij, bijvoorbeeld als er op het gravel een plek dubbel gewalst wordt. Maar dat zijn details; de mannen doen hun werk goed.'

En net als bij de sport zelf, is ook het gedeelte ná de vaste werkzaamheden van belang. 'De afloop is altijd het leukste', vertelt Van Laar. 'Dan nemen we een borreltje en praten we wat na.' Maar voordat het zover is, moet er nog gewerkt worden. En zo snel als de mannen zich verzamelden voor een kop koffie, zo snel staan ze weer op de baan, druk in de weer met het onderhoud.



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5179



Vakblad Fieldmanager organiseert juridische helpdesk

In een nieuwe rubriek presenteert Fieldmanager een aantal praktijksituaties waarin partijen tegen juridische kwesties aanlopen. In elke editie schetsen één of twee partijen een concrete situatie. De advocaten Wim Heijltjes en Jurrien Langeveld van het in bouwrecht gespecialiseerde kantoor Heijltjes Advocaten zorgen vervolgens voor opheldering. Deze keer een geschil tussen gemeente en aannemer over de overschrijding van de bouwtijd, en de vraag wie er verantwoordelijk is als een aannemer tijdens zijn werkzaamheden voor onverwachte 'veldverrassingen' komt te staan. Wilt u ook een vraag indienen voor Wim Heijltjes en Jurrien Langeveld van Heijltjes Advocaten, stuur dan een mail naar santi@nwst.nl of neem direct contact op met Jurrien Langeveld voor een gratis *legal quickscan* (langeveld@heijltjes.nl). U krijgt dan wellicht wel de vraag of wij uw kwestie (eventueel anoniem) mogen gebruik in deze rubriek.

Verantwoordelijkheid bij onverwachte 'veldproblemen'

Wie is er verantwoordelijk bij een ontmengde en oneffen ondergrond?

Auteur: Jurrien Langeveld

Een aannemer krijgt opdracht om een tien jaar oude tennisbaan te renoveren. Na al die jaren intensief bespelen is de oude mat dringend aan vervanging toe; de aannemer heeft opdracht gekregen te zorgen voor vervanging. De aannemer is blij dat hij de klus heeft gekregen, maar die vreugde is van korte duur. Na het verwijderen van de top laag stuit hij namelijk al snel op enkele onaangename verrassingen; de onderbouw van lava en rubber blijkt niet op de juiste wijze te zijn gemengd en de vergravingsdiepte is niet uniform. De keuringsinstanties keuren de onderbouw hierop af. Het is duidelijk dat de onderbouw moet worden aangepakt voordat de aannemer andere werkzaamheden kan uitvoeren. Het opnieuw mengen en egaliseren van de onderbouw zal echter de nodige kosten met zich meebrengen. De opdrachtgever geeft te kennen dat de onderbouw bij de vorige renovatie zorgvuldig is gemengd en dat het mengsel toentertijd is goedgekeurd door de keuringsinstantie. Hij denkt dat het mengsel zich in de loop der tijd door natuurlijke factoren heeft ontmengd en acht zich dan ook niet verantwoordelijk. Wat betreft de oneffen ondergrond lijkt het erop dat de vorige aannemer heeft verzuimd de grond te egaliseren alvorens de top laag aan te brengen. De aannemer noch de opdrachtgever wil opdraaien voor kosten waarvoor hij zich niet verantwoordelijk voelt. De prangende vraag in deze kwestie is: wie kan er in deze situatie verantwoordelijk worden gesteld voor de conditie van het veld en de daaruit voortvloeiende meerkosten?

Antwoord van advocaat Jurrien Langeveld, Heijltjes Advocaten, langeveld@heijltjes.nl

Voordat een inhoudelijk oordeel over aansprakelijkheid en meerkosten kan worden gegeven, is van belang om vast te stellen onder welke voorwaarden partijen elkaar hebben gecontracteerd. Wat hebben partijen precies afgesproken ten aanzien van de opdracht en op basis waarvan? Is de situatie bijvoorbeeld al door (of namens) de opdrachtgever in kaart gebracht, en zo ja, is de aannemer hiervan op de hoogte gesteld?

Het oordeel hangt dus af van meerdere factoren. Hierna volgt een – kort en bondig – overzicht.

De overeenkomst

Allereerst is van belang of partijen in de overeenkomst een bepaling ter zake van onverwachte gebeurtenissen en de (financiële) consequenties daarvan hebben afgesproken. Het is mogelijk dat de risico's volledig bij één partij zijn neergelegd. Indien dit het geval is, dan geldt deze bepaling als uitgangspunt. De partij die het risico draagt, is in dat geval verantwoordelijk voor de onverwachte gebeurtenis en de financiële consequenties daarvan. In Nederland geldt immers als uitgangspunt: afspraak is afspraak.

De wettelijke regeling/algemene voorwaarden
Als partijen vooraf niets hebben afgesproken, wordt de situatie beoordeeld op grond van ofwel de wettelijke bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (BW) ofwel de bepalingen uit eventueel van toepassing verklaarde algemene voorwaarden (bijvoorbeeld de UAV 2012/AVA 2013). Voor de uitkomst maakt dit weinig verschil, omdat de bepalingen in de wet en de UAV 2012/AVA 2013 ten aanzien van 'kostenverhogende omstandigheden' niet wezenlijk van elkaar verschillen. In beide gevallen is namelijk bepaald dat indien ná het sluiten van de overeenkomst kostenverhogende omstandigheden ontstaan of aan het licht komen, de aannemer in beginsel recht heeft op een vergoeding. In beginsel, want als voorwaarde geldt dat de aannemer geen rekening hoefde te houden met de kans op zulke omstandigheden en deze ook niet anderszins aan hem kunnen worden toegerekend. Bovendien dient de aannemer direct na de ontdekking te hebben gewaarschuwd, zodat de opdrachtgever de mogelijkheid heeft om te bepalen of, en zo ja, op welke wijze, hij de extra werkzaamheden wil (laten) uitvoeren.

De 'veldproblemen'

Ervan uitgaande dat partijen in de overeenkomst niets over kostenverhogende omstandigheden hebben geregeld, komt het in deze casus dus aan op de vraag of de aannemer bij het sluiten van de overeenkomst bedacht had moeten zijn

op de ondeugdelijkheid van de onderbouw en vergravingsdiepte. Dit is naar ons inzien niet snel aan de orde.

Pas wanneer er ten tijde van het sluiten van de overeenkomst concrete aanwijzingen waren op grond waarvan de aannemer met de problemen rekening had moeten houden, dienen deze gevolgen voor rekening van de aannemer te komen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als aan de aannemer vóór het sluiten van de overeenkomst stukken ter hand zijn gesteld waaruit kon worden afgeleid dat er iets aan de hand zou zijn.

De vorige aannemer

Of de vorige aannemer nog met succes aansprakelijk kan worden gesteld, is maar zeer de vraag. Hierbij speelt onder andere een rol dat het werk destijds is opgeleverd (waarna de aannemer in beginsel niet meer aansprakelijk is). Bovendien is al de nodige tijd verstreken, met als gevolg dat een vorderingsrecht mogelijk is verjaard.

Conclusie

In de praktijk doet de aannemer er goed aan om vooraf zo goed mogelijk (de omvang van) de werkzaamheden in kaart te brengen en eventueel zelf onderzoek te verrichten. Wij adviseren om eventuele onduidelijkheden en/of bevindingen aan de opdrachtgever te melden. Op die manier wordt voorkomen dat er tijdens de uitvoering van het werk omstandigheden aan het licht komen die tot discussie over aansprakelijkheid, extra uitvoeringskosten en vertraging (kunnen) leiden.



Advocaat Jurrien Langeveld, Heijltjes Advocaten.



- SUPER ZUINIG
- Zeer hoge dekkingsgraad
- Uiterst kostenbesparend
- Niet meer mengen
- Ultra Hoge druk (40bar-60bar)
- Ultra fijne verneveling
- Veel snellere droogtijd
- Grote tijds winst
- Ecologisch verantwoord



BELEEF DE TOEKOMST...

... met de airless ultrahogedruk technologie van de Graco Fieldlazer S90. Een druk van 40 tot 60 bar zorgt voor een optimale deeltjesverdeling. Zo krijg je wittere lijnen met minder verf.

Daarom nomineerde het Nederlandse vakblad Fieldmanager de Graco Fieldlazer S90 als sportveldinnovatie van het jaar 2014.



EXP  **-LINE**
voetbalmateriaal.com

EXPOLINE - voetbalmateriaal.com | Havenlaan 9 | B-3980 Tessenderlo

Tel. +32 (0) 13 77 62 00 | Fax +32 (0) 13 77 89 00

www.expoline-benelux.com | www.voetbalmateriaal.com

Overschrijding van de bouwtijd

Zijn mondelinge afspraken van belang bij overschrijding van de bouwtijd?

Auteur: Wim Heijltjes

Enige jaren geleden sloten een gemeente en een aannemer een contract af voor de realisatie van een kunstgrasveld en de daarmee samenhangende werkzaamheden. De gemeente vindt dat de aannemer zich niet heeft gehouden aan de opleveringsafpraak. Op de datum waarop de bouwtijd officieel verliep, bleken namelijk niet alle werkzaamheden afgerond. De opdrachtgever kan volgens het contract aanspraak maken op een vergoeding als de bouwtijd wordt overschreden. De gemeente vindt daarom dat zij aanspraak kan maken op korting tot aan de datum waarop het geheel werd opgeleverd. De aannemer is het daar echter niet mee eens, omdat de opdrachtgever volgens hem tijdens een vergadering heeft aangegeven dat het veld prioriteit heeft en andere werkzaamheden 'minder spannend' zijn. De aannemer geeft aan het veld binnen de gestelde tijd speelgereed opgeleverd te hebben. Het veld is volgens hem ook daadwerkelijk in gebruik genomen. Hij vindt de vraag vanuit de gemeente naar een korting voor de genoemde periode daarom niet redelijk. De vraag is wie er gelijk heeft: de gemeente die zich baseert op het feit dat de opleverdatum ruim twee maanden na de gestelde bouwtijd lag, of de aannemer, die stelt dat alleen het veld een hoge prioriteit had. Heeft de opdrachtgever zijn eigen graf gegraven door te zeggen dat een deel van de werkzaamheden 'minder spannend' was? Of is alleen de oplevering van het eindresultaat leidend?

Antwoord van advocaat Wim Heijltjes, Heijltjes Advocaten, heijltjes@heijltjes.nl

Het komt in de praktijk vaak voor: de overeengekomen opleverdatum wordt niet gehaald en de opdrachtgever maakt vervolgens aanspraak op de boete die de aannemer verschuldigd is voor elke dag dat te laat wordt opgeleverd. Net als in de voorgaande casus over 'onverwachte veldproblemen', geldt ook in dit geval dat de aannemer de boete in beginsel moet betalen. In beginsel, want er zijn uitzonderingen op deze regel mogelijk.

Dit is bijvoorbeeld het geval als de aannemer tijdens de uitvoering met omstandigheden te maken krijgt die tot vertraging (zullen) leiden, maar waar hij niets aan kan doen. De aannemer heeft in dat geval recht op een verlenging van de bouwtijd. De boete geldt dan dus niet voor die periode. Let op: hiervoor is wel vereist dat de aannemer direct na het ontdekken van deze omstandigheden de opdrachtgever hiervan op de hoogte stelt en hierbij aanspraak maakt op verlenging van de bouwtijd. Op die manier wordt voorkomen dat men achteraf, wanneer de eindafrekening wordt opgesteld, in een vervelende discussie terecht komt.

Verlenging van de bouwtijd is ook mogelijk als partijen hier tijdens de uitvoering (nadere) afspraken over maken. Hoewel dit wel de voorkeur geniet, hoeft deze afspraak ('aannemer heeft recht op verlenging') niet letterlijk op papier te worden gezet. De afspraak kan namelijk ook uit meer algemene mededelingen/gedragingen van partijen worden afgeleid.

Bovengenoemde casus is hier een mooi voorbeeld van. In de procedure waarin deze aan de orde was, is namelijk als volgt geoordeeld.

Hoewel de aannemer niet alle werkzaamheden op de dag van oplevering gereed had, was het kunstgrasveld zelf wél speelgereed. Alleen het hekwerk rond het gehele terrein moest nog worden geplaatst. Over de plaatsing van dit hekwerk hadden partijen eerder al overleg gevoerd, omdat de opdrachtgever tijdens de uitvoering nog geen definitieve beslissing over het type hekwerk en het tracé had genomen. De uitkomst van dit overleg is in een bouwverslag vermeld:

'Er wordt afgesproken dat het veld prioriteit heeft en dat werkzaamheden eromheen minder spannend zijn voor de oplevering.'

Op grond hiervan is geoordeeld dat de opdrachtgever geen boete (meer) kan opleggen voor het feit dat het hekwerk later werd geplaatst. Immers, voor de tijdige oplevering

was de gereedheid van het kunstgrasveld (en de bespeelbaarheid daarvan) bepalend. Omdat het kunstgrasveld tijdig speelbaar en in gebruik was, hoefde de aannemer dus geen boete te betalen.

Deze uitkomst was voor de aannemer bij aanvang van de procedure echter geen gelopen race. Het had net zo goed de andere kant op kunnen gaan, bijvoorbeeld als tijdens de uitvoering niets in een bouwverslag zou zijn vastgelegd. Omdat dan de overeenkomst en de daarin genoemde opleverdatum als uitgangspunt hadden gegolden, was de aannemer in dat geval waarschijnlijk niet onder de boete uit gekomen.

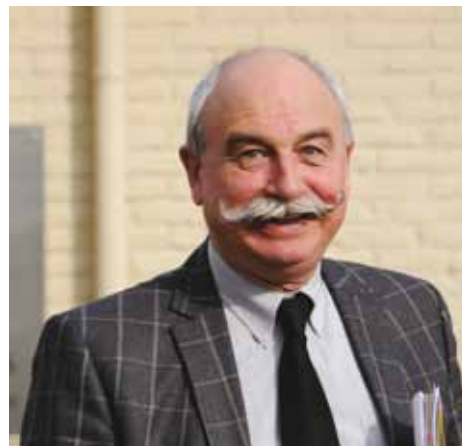
Ons advies luidt dan ook altijd om te allen tijde schriftelijk melding te maken van omstandigheden die (mogelijk) tot vertraging leiden en als gevolg waarvan de bouwtijd moet worden verlengd. Op die manier wordt de kans op boetes wegens te late oplevering zo veel mogelijk beperkt.



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5195



Advocaat Wim Heijltjes, Heijltjes Advocaten.



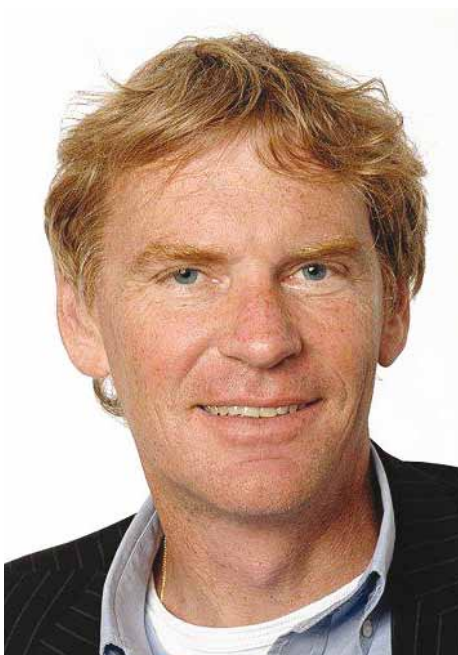
Oprichten stichting bij grote investeringen: ja of nee?

VV Nijnsel kiest er bewust voor om geen stichting op te richten

Sommige sportverenigingen richten bij grote investeringen, zoals de bouw van een kunstgrasveld, een stichting op om de btw terug te kunnen vorderen. Dit *kán* geld opleveren, maar kost tegelijkertijd de nodige energie en inzet.

Auteur: Kelly Kuenen en Hein van Iersel

‘In de fiscale praktijk moet een onderscheid gemaakt worden tussen sportparken die in eigendom zijn bij gemeenten en sportparken die van de sportverenigingen zelf zijn’, stelt Ronald Brouwer van Caraad Belastingadviseurs. ‘Bij de exploitatie van gemeentelijke sportparken, al dan niet met behulp van een beheerstichting, zal de Belastingdienst kritisch toetsen of voldaan is aan de voorwaarden van het Sportbesluit, en dus sprake is van het “geven van gelegenheid tot sportbeoefening”. Een sportvereniging zelf zal normaal gesproken geen gebruik kunnen maken van het voordeel van het Sportbesluit, omdat de sportactiviteiten van de sportverenigingen in beginsel zijn vrijgesteld. Vandaar dat andere rechtspersonen worden opgericht om de sportparken te exploiteren. Bij constructies die zijn geïnitieerd vanuit de sportverenigingen zal de Belastingdienst dan ook scherper kijken of de constructie door de beugel kan.’



Ronald Brouwer



Arent van Dijk V.V. Nijnsel

Voordeel

Het potentiële voordeel dat met de oprichting van een stichting kan worden opgehaald, is fors. Wanneer sprake is van één kunstgrasveld, gaat het al snel over bedragen in de richting van de 60.000 euro; een serieus bedrag dat geïnvesteerd kan worden in andere voorzieningen voor de club. Volgens Brouwer is het echter de vraag of dergelijk voordeel ook wordt behaald met het oprichten van een rechtspersoon bij de aanleg en inbreng van slechts één veld. 'Het oprichten van een rechtspersoon voor de aanleg en exploitatie van sportaccommodaties leidt met name tot zeer forse btw-voordelen als een geheel sportcomplex daarin is ondergebracht. Er wordt dan jaarlijks een fors voordeel gerealiseerd op de exploitatiekosten (zoals onderhoud, aanschaf spel- en trainingsmaterialen, maaien, energie) en de investeringskosten van het gehele complex. Nog groter kunnen de voordelen zijn als meerdere sportverenigingen gezamenlijk een rechtspersoon oprichten die de verschillende sportaccommodaties onder toepassing van het lage btw-tarief aan de verenigingen ter beschikking stellen.'

Het oprichten van een stichting kan voordeel opleveren, maar kost de betrokken bestuursleden veel tijd

Risico

Geld terugvorderen door 'even' een stichting op te richten, klinkt aantrekkelijk. Het oprichten van een stichting is echter geen lichte taak en kost veel tijd (en grijze haren) van de betrokken bestuursleden. Bovendien is het niet zonder risico. Als je als bestuur steken laat vallen, kan de fiscus de teruggevraagde omzetbelasting schrappen, waardoor het geclaimde bedrag moet worden terugbetaald. De Belastingdienst let onder meer op het bestaan van formele relaties tussen het bestuur van de vereniging en het bestuur van de stichting.

Dit risico, maar ook de enorme papierwinkel die ermee gepaard gaat, was voor Arent van Dijk van V.V. Nijnsel reden om af te zien van een dergelijke stichting. Van Dijk: 'Realiseer je ook dat je een adviseur nodig hebt om alles goed in te richten. Alleen dat al kost tussen de 10.000 en 15.000 euro. Daar komt nog eens bij dat je er als bestuurder maandenlang bijna fulltime mee bezig bent. Wij hebben ons zeer uitgebreid laten voorlichten door het bestuur van een naburige vereniging, die exact heeft uitgelegd wat we allemaal moesten doen. Toen ik hem vroeg of hij opnieuw een stichting zou oprichten, was zijn antwoord echter: "Nee, nooit meer."'

Beoordeling Belastingdienst

Bij de Belastingdienst zijn deze constructies met stichtingen bekend en wordt erop toegezien dat alle handelingen binnen de huidige wet- en regelgeving passen. Helaas blijkt dit regelmatig niet zo te zijn, waardoor er veel geld terugbetaald moet worden. Overigens is het volgens de Belastingdienst niet verstandig je te spiegelen aan buurverenigingen: 'De feiten en omstandigheden bepalen of iets wel of niet kan', aldus Evert Oosterman, die zich bij de Belastingdienst bezighoudt met sportgerelateerde belastingzaken. Vooraf overleg met de Belastingdienst is in dit soort situaties altijd aan te bevelen. 'De contactpersonen die u hiervoor bij de Belastingdienst kunt benaderen, zijn te vinden via de website van de Belastingdienst, bij het onderdeel Sport en belasting', aldus Berry Tielen, voorzitter Landelijke Doelgroep Sport/Coördinatiegroep Sport.

'Het is volstrekt juist dat de fiscus kritisch kijkt naar btw-constructies bij sportaccommodaties', stelt Brouwer. 'Een zorgvuldige begeleiding is dan ook noodzakelijk. Zo moeten contracten door de juiste rechtspersoon worden afgesloten, facturen moeten op de juiste naam staan, onderlinge verwevenheden en geldstromen moeten fiscaal getoetst worden en de btw-aangifte dient tijdig te worden ingediend. Een dagtaak is dit zeker niet, maar het traject dient niet onderschat te worden. De btw-voordelen zijn vaak zeer aanzienlijk, maar de spelregels moeten wel worden nageleefd.'



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5180



Park en Sport Cirkelmaaiers

Met werkbreedtes van 1.4mtr tot 6.1mtr

Voor meer informatie, bezoek de website





www.zonna.nl
Tel: 0593 58 24 44



Perfect Pitches Part V

Vakblad Fieldmanager laat in deze rubriek de meest bijzondere projecten van afgelopen periode zien

Ook in deze uitgave van Fieldmanager staat weer een forse opsomming van *Perfect Pitches*. Acht keer per jaar een verslag van de meest bijzondere projecten op gebied van sport. Uw project ook op deze projectenparade. Stuur een mail naar project@nwst.nl en u wij zenden u alle info.

LED-verlichting voor Tennisclub in Meerendree

Tennisclub (TC) Eleven beschikt nu op twee van haar tennisvelden over OptiVision LED, het innovatieve systeem van Philips, en is hiermee meteen de eerste tennisclub in België met LED-verlichting. Het bestuur van de TC heeft bewust gekozen voor deze milieuvriendelijke investering. Bovendien, opteerden de TC voor lampen met een sterke lichtintensiteit (500 lux) die garant staat voor een comfortabel verlicht terrein ook na zonsondergang. De LED-verlichting kan, in tegenstelling tot gewone verlichting, onmiddellijk aan- en uitgeschakeld en gedimd worden. Men kan de tennisvelden meer verlichten tijdens wedstrijden en minder tijdens trainingen. Het is ook

mogelijk om variatie aan te brengen. Zo kan men de lichten dimmen om het einde van de sessie aan te geven. In noodgevallen kan men in een oogwenk naar vol vermogen overschakelen. LED-verlichting zal in de toekomst nog veel meer mogelijkheden en voordelen bieden.

Opdrachtgever: Tennis club TC Eleven

Contactpersoon opdrachtgever: Jean Vanderstuyft

Aannemer: Claesen Outdoor Lighting

Renovatie Corpus Den Hoorn in Groningen

Groningen heeft onlangs de renovatie van twee kunstgras voetbalvelden plaatsgevonden op trainingscomplex Corpus Den Hoorn te Groningen. Bouma Sport en groen heeft zorggedragen voor de renovatie van de velden en heeft het ombouwen van een ander veld gerealiseerd. Your Sport Deal, nieuwe speler op de markt, heeft hier dug-outs en voetbaldoelen, geleverd en geplaatst.

Opdrachtgever: Gemeente Groningen

Contactpersoon opdrachtgever: M. Grobben

Contactgegevens opdrachtgever: marnix.grobben@groningen.nl

Aannemer: Bouma Sport en Groen

Contactpersoon aannemer: Sandra Heukers

Contactgegevens aannemer: s.heukers@boumasportengroen.nl



Trim- en fitnessparcours op Sportpark Middenmeer

W&H Sports heeft eind vorig jaar op Sportpark Voorland/Middenmeer te Amsterdam een trim- en fitnessparcours ingericht. Amsterdam Oost kent vier grote sportparken, waar sportpark Middenmeer er een van is. Het doel van de gemeente is dat deze sportparken de parken van de toekomst worden, die voor multifunctioneel gebruik ingezet kunnen worden. Er is op Sportpark Middenmeer een veelzijdig en innovatief recreatiegebied aangelegd dat bruist van de activiteiten voor zeer uiteenlopende doelgroepen. Hier kunnen mensen van 0-90 jaar recreëren. Het trim- en fitnessparcours is zowel door verenigingen, bewoners, commerciële partijen, scholen als bezoekers van het park te gebruiken. Het parcours is ingericht met de 'Nature' – line van W&H Sports.

Opdrachtgever: Sportpark Voorland/Middenmeer te Amsterdam

Aannemer: W&H Sports

Beregening in aantal voetbalstadions in Nederland

In 2014 heeft Mölder Sportveldberegening uit Heteren in een aantal stadions in Nederland nieuwe beregeningsinstallaties aangelegd. In totaal zijn vijf stadions met een kunstgrasveld voor clubs die spelen in de Jupiler League, tot volle tevredenheid van de opdrachtgevers, door Mölder voorzien van beregening. Het gaat om het Mandemakers stadion van RKC Waalwijk, het Jan Louwersstadion van FC Eindhoven, het Unive stadion van FC Emmen, Het Kasteel van Sparta Rotterdam en het Parkstad Limburg stadion van Roda JC. Alle deze stadions hebben vorig jaar een nieuw kunstgrasveld gekregen. Mölder Sportveldberegening heeft opdracht gekregen voor deze velden de beregening aan te leggen.

Opdrachtgever: Verschillende BVO's in Nederland

Aannemer: Mölder Sportveldberegening

Contactpersoon aannemer: Maarten Mölder



PRODUCTIVITEIT

Groundsmaster® 4000-D

heruitgevonden

Hoge productiviteit
Zuinig met brandstof
Innovatief
Lage onderhoudskosten



100
A CENTURY OF INNOVATION

TORO

Count on it.

GROENTECHNIEK

Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

www.toro.com

onkruidbestrijding
MET 100%
HEET WATER



Beste prijs-kwaliteit
verhouding



Milieuvriendelijk
en duurzaam



Geschikt voor
alle verhardingen



WAVE WEED CONTROL

+31 (0)318-469 799 | info@waveonkruidbestrijding.nl | www.waveonkruidbestrijding.nl

Voetvolleybalveld in moderne stijl bij sportclub Enschede

Soccer44 is een voetvolleybalveld in moderne stijl en daagt uit tot een tactisch potje voetbal. Met hard schieten win je niet. Daardoor past het Soccer44 perfect op plekken waar de ruimte schaars is, zoals een schoolplein, recreatiepark of klein speelplein in de openbare ruimte. Zeker als een specifieke, zachte voetbal wordt gebruikt. Bij Sportclub Enschede werd het allereerste Soccer44 veldje geplaatst. Een Soccer44-sportveld bestaat op een beton, kunstgras of gietrubber ondergrond

Opdrachtgever: Sportclub Enschede

Leverancier sportveld: Yalp



Hybride natuurgras systeem voor vv Diosa in Balgoij

Voetbalvereniging Diosa uit Balgoij heeft, na een marktorientatie, besloten haar bestaande natuurgras trainingsveld om te laten bouwen tot een hybride natuurgras systeem. De voetbalvereniging heeft gekozen voor een XtraGrass veld van Greenfields. Het bestuur en de leden van de club hadden de wens uitgesproken om te kiezen voor een hybride natuurgras systeem en niet voor een kunstgrasveld. Het veld is in opdracht van de Gemeente Wijchen en in samenwerking met Copier Adviseurs en aannemingsbedrijf Heijmans gerealiseerd en onlangs op 17 september ingezaaid. Voor de inzaai is het veld getest conform het FIFA test protocol en voldoet het aan de FIFA one star norm voor voetbal. Dit geeft de club de garantie dat zelfs wanneer (gedeelten van) het veld kaal wordt gespeeld het toch aan alle voetbaltechnische eigenschappen zal voldoen.

Opdrachtgever: Gemeente Wijchen

Contactpersoon opdrachtgever: hoofd afdeling SAM

Contactgegevens opdrachtgever: Postbus 9000, 6600 HA, Wijchen

Architect: Copier Advies Zuid B.V.

Contactpersoon architect: Jeroen van de Ven

Contactgegevens architect: Poort van Veghel 4933, Veghel

Aannemer: Heijmans Wegenbouw, afdeling Sport

Contactpersoon aannemer: Rick Berkhout

Contactgegevens aannemer: Landjuweel 35, 3905 PE, Veenendaal



Oplevering sportveld Camping de Pampel

Voor een recreatieondernemer zijn de faciliteiten belangrijk. Goed gekozen voorzieningen dragen bij aan het bestaansrecht van een camping en verhogen indirect de bezoekersaantallen. Om aantrekkingskracht uit te oefenen op de kampeergasten is in maart 2014 een veld opgeleverd dat geschikt is voor diverse balsporten. Helemaal op maat samengesteld. Camping De Pampel koos zelf de afmetingen, plaatsing van de grote en kleine doelen, baskets en de belijning in de kunstgras ondergrond. Het sportveld is geleverd door Yalp. Door het modulaire systeem kan elk veld op maat samengesteld worden.

Opdrachtgever: Camping de Pampel in Hoenderloo

Leverancier sportveld: Yalp

Leverancier kunstgras: Vario Grass

De Peinder kan voor u verzorgen:

- Specialistisch- en regulier onderhoud van alle typen kunstgras sportvelden, waarbij o.a. dieptereiniging, alg- en mos bestrijding, reparaties en kleinschalige vervanging en vervanging van alle soorten infill.
- Rapportage van specialistisch onderhoud en adviezen voor eventuele aanvullende maatregelen.
- Groot- en regulier onderhoud van natuurgras, sportvelden en renovaties.
- Aanleg onderbouw van sportvelden, waarbij wij de sporttechnische laag keurings klaar opleveren.
- Aanleg en onderhoud van tennisbanen, zowel kunstgras o.a. smashcourt als gravelbanen.
- Aanleg en onderhoud van honk- en softbal velden met aroda/barotop toplagen.

Website: depeinder.nl Mobiel: 06-55860005 / 06-53204076

Projectleider sport: 06-10994281



DESKUNDIG REGISSEUR SPORTPARKEN

Wij regisseren al 15 jaar onafhankelijk en objectief sportparken, bij diverse gemeenten en stichtingen en op maat!



**Voor deskundig advies over
gras- of kunstgras sportvelden!**

B.A.S. Begeleiding en Advies Sportterreinen

Delftsestraatweg 51
2645 CA Delfgauw

Telefoon: 015-285 22 11
info@bas-sport.nl



www.bas-sport.nl

Revitaliseren kunstgras voetbalveld op sportpark de groene Wijdte

In opdracht van de gemeente Pijnacker-Nootdorp heeft B.A.S. Begeleiding en Advies Sportterreinen de laatste jaren kwaliteitbepalingen uitgevoerd van de kunstgrasvelden. Tijdens de metingen die zijn uitgevoerd in 2012 bleek dat veld 5 op sportpark de groene Wijdte qua schokabsorptie niet meer voldeed aan de gebruikersnorm. In overleg tussen de gemeente Pijnacker-Nootdorp, voetbalvereniging Oliveo, B.A.S. en Silica Nova is er een plan opgesteld om de sporttechnische waarden van het veld te verbeteren, zonder het gehele veld te vervangen. In 2013 is op een aantal proeflocaties in het veld het aanwezige infillmateriaal (zowel het zand als het rubber) volledig verwijderd. Vervolgens is een klein gedeelte van het infillzand teruggebracht. Aansluitend is het rubber teruggebracht en is er extra rubber geleverd en aangebracht. Het restant van het infillzand is afgevoerd. In de zomer van 2014 heeft de gemeente Pijnacker-Nootdorp opdracht gegeven aan Silica Nova om het gehele veld te behandelen. Voorafgaande aan het revitaliseren van het kunstgrasveld heeft B.A.S. de sporttechnische waarden van het veld gemeten. Door het revitaliseren is de levensduur van het kunstgrasveld met minimaal 3 jaar verlengd.

Totale investering revitaliseren: € 41.500,- (veld van 10.000 m²).

Opdrachtgever: Gemeente Pijnacker-Nootdorp



Contactpersoon opdrachtgever: Rob Warringa

Adviesbureau: B.A.S. Begeleiding en Advies Sportterreinen

Contactpersoon adviesbureau: Mark Graafland

Contactgegevens adviesbureau: mg@bas-sport.nl , T: 015-2852211

Aannemer revitalisering: Silica Nova

Contactpersoon aannemer: Bastiaan Doornewaard

Contactgegevens aannemer: info@silicanova.nl

Nieuw kunstgras voetbalveld Sportclub Woezik

Nieuw kunstgras voetbalveld voor SC Woezik in Wijchen. Op dit veld is ProPlay-Sport23D toegepast. Naast benodigde sporttechnische eigenschappen heeft deze shock pad extra horizontale drainagekanalen die zorgen voor een adequate afvoer van water. Het project werd eind augustus 2014 gerealiseerd.

Opdrachtgever: Stichting beheer en exploitatie SC Woezik

Contactpersoon opdrachtgever: Herman Peek, Voorzitter stichtingsbestuur

Contactgegevens opdrachtgever: hmpeek@me.com

Architect: Copier Groep

Contactpersoon architect: Wim Glaap, Manager

Contactgegevens architect: w.glaap@copiergroep.nl

Aannemer: Saltex

Contactpersoon aannemer: Anjo van der Wende, Business Development Manager

Contactgegevens aannemer: avdwende@saltex.fi



Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5193

Wat is duurzaam?



Beetje bij beetje vergeten we de natuurlijke wetten

Er wordt mij regelmatig gevraagd: 'Wat is duurzaam?' De afgelopen periode heb ik veel bijeenkomsten over duurzaamheid bezocht, waar alle denkbare facetten worden aangedragen om zo duurzaam mogelijk om te gaan met het milieu. Met daaruit voortvloeiend: Green Deal, GEO-certificaten, subverbeteringen en prijzen voor allerlei verbeteringen voor het milieu. Wat ik vooral zie, is dat er bij verbeteringen wordt gedacht vanuit een – doorgaans reeds bestaand – product. Dat is altijd goed.

We kunnen de natuur een handje helpen, maar niet meer dan dat

Wat ik heb gemist op al deze bijeenkomsten, is de vraag hoe de natuur in elkaar zit. Hierdoor wordt al gauw duidelijk dat een aantal zaken niet klopt. Wij zijn in dit kleine land zo gewend om grenzen te verleggen; alles moet optimaal en beter. Dat is op zich niet erg, maar beetje bij beetje vergeten we daarbij de natuurlijke wetten. Kijk maar naar de landbouw, bio-industrie en melkveehouderij: alles moet sneller en groter. Het moet meer opbrengen en er wordt eenzijdig bemest. Veel ziektes, bestrijdingsmiddelen, verkeerde bewerkingen enzovoort. Het gevolg is dat de hele natuur van slag is. Kijk in de landbouw, kijk in de glasteelt, kijk in onze eigen branche. We bevinden ons in een grensgebied, waar alles naar de negatieve kant valt. Een klein voorbeeld: de aanleg van een kunstgrasveld. Wat daar aan natuur voor moet wijken en wat de schadelijke gevolgen zijn, is op korte termijn niet te zien, maar op de langere termijn wel. Neem ook het muizenprobleem. Zijn het de zachte winters die de plaag veroorzaken? Of plagen we rooibouw, waardoor we extremen in de vorm van ziektes of

dierlijke plagen terugkrijgen? De natuur grijpt zelf in.

We wonen in een land waar de natuur uit vier seizoenen bestaat. Ik ben inmiddels zestig jaar en heb ondervonden dat de weersomstandigheden in de winter, lente, zomer en herfst niet ieder jaar hetzelfde zijn. Maar ik weet wel dat we het niet redden als we de natuurlijke wetten willen wijzigen vanuit menselijk oogpunt. We kunnen de natuur een handje helpen, maar niet meer dan dat. De mensen en de natuur veranderen niet. Wat wél verandert, is ons idee dat we de natuur kunnen veranderen. En juist dát moeten we vergeten.

Duurzaamheid is voor mij het bewaken van de natuur in een samenspel van seizoenen, gebruik, mens, flora, fauna en consumenten.

Theo van Rossenberg
Fieldmanager 2015



Stuur of twitter dit artikel door!
Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-5171



GEEF UW KUNSTGRASVELD EEN TWEEDE KANS!



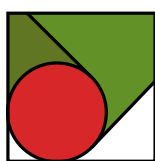
Vaak worden complete kunstgrasvelden vervangen, terwijl slechts een **klein deel** van het veld versleten is, of omdat het veld niet meer aan de huidige **normen** voldoet. Wij zijn van mening dat ieder veld een tweede kans verdient. Met een relatief **kleine investering** kunnen wij uw veld opwaarderen volgens de KNVB en FIFA normen en de **gebruiksduur** van uw veld met **3 tot 5 jaar verlengen!**

Waarom zou u een heel veld vervangen als alleen de doelgebieden versleten zijn. Wij kunnen, geheel naar uw wensen, een deel van het penalty gebied vervangen met nieuw kunstgras dat geschikt is voor deelrenovaties van kunstgrasvoetbalvelden.

Transplantatie is ook een mogelijkheid. Vaak is het veld namelijk versleten rond de penaltystip en in de doelgebieden, terwijl het kunstgras van de achteruitlopen nauwelijks versleten is. Het kunstgras van het doelgebied wordt dan omgeruild met het kunstgras uit de achteruitlopen. Op deze manier zal het gehele speelveld bestaan uit hetzelfde kunstgras en ontstaat er ook geen kleurverschil.

Uiteraard kunnen er ook **kwaliteitsverbeteringen** worden toegepast, zoals het verversen of vervangen van uw huidige zand en rubber infill. Hierdoor worden er weer betere speeieigenschappen gecreëerd. Daarnaast neemt ook de kans op blessures af en neemt het spelcomfort toe.

Door het toepassen van één van bovenstaande revitaliserings komen de speeieigenschappen van het bestaande veld ook weer dicht bij de speeieigenschappen van uw nieuwe velden te liggen. Daarbij zal een opgeknapt veld weer vaker bespeelt worden, waardoor een betere spreiding van het gebruik van de velden ontstaat.



J&E SPORTS

AANLEG | ONDERHOUD | LANDSCAPING

WWW.JENESPORTS.COM

INTERESSE?
Vraag dan onze
folder aan of neem
contact met ons op
voor een geheel
vrijblijvende
offerte.



TOT 60 KG
TREKWEERSTAND



Bekijk de krachtproef op
www.advanceseeds.nl

ADVANCE DOORSTAAT IEDERE TEST



Ervaar de kracht van unieke worteltechnologie

Geef uw sportveld vanaf nu een supersterke fundering met de high-tech worteltechnologie van Advance®. Aangebracht als flinterdun contactlaagje om het zaad werkt Advance als een krachtige katalysator voor aantoonbaar meer wortelactiviteit in de breedte én diepte. Resultaat is een stevig verankerde dichte zode die écht tegen een stootje kan.

- Tot 60% méér wortelmassa en tot 10% méér scheutgroei
- Aanzienlijk meer speeluren (450+)
- Zeer stabiele en solide velden
- Water en meststoffen efficiënter benut
- Hoogste niveau van droogtebestendigheid
- Duurzame grasoplossing

ADVANCE MENGSELWIJZER

Sportveldmengsel	Samenstelling
HATTRICK ADVANCE®	75% veldbeemdgras 25% Engels raaigras
STADION ADVANCE®	50% veldbeemdgras 50% Engels raaigras
OLYMPIC ADVANCE®	25% veldbeemdgras 75% Engels raaigras
RECOVER 1 ADVANCE®	25% veldbeemdgras 75% Engels raaigras
VICTORIA ADVANCE®	15% veldbeemdgras 85% Engels raaigras
RECOVER 3 ADVANCE®	100% Engels raaigras